

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství

Studijní obor: Agropodnikání

Katedra: Katedra krajinného managementu

Vedoucí katedry: prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ekonomika chovu skotu v České republice

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jan Leština CSc.

Konzultant bakalářské práce:

doc. Ing. Ladislav Skořepa Ph.D.

Autor: Simona Kaboňová

České Budějovice, duben 2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Simona KABOŇOVÁ**
Osobní číslo: **Z09131**
Studijní program: **B4131 Zemědělství**
Studijní obor: **Agropodnikání**
Název tématu: **Ekonomika chovu skotu v České republice**
Zadávací katedra: **Katedra krajinného managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je posouzení ekonomiky chovu skotu v České republice, jeho masnou a mléčnou produkci ve vztahu k potřebám tržního prostředí.

Metodický postup:

1. Prostudování odborné literatury.
2. Zpracování metodiky postupových prací v souladu s požadavky cíle diplomové práce.
3. Analýza chovu skotu podle zemědělských výrobních oblastí, mléčné a masné užitkovosti a vývoji cen nabídky a poptávky této produkce.
4. Odhad rozvoje chovu skotu podle vývoje zemědělských výrobních oblastí.

Rámcová osnova:

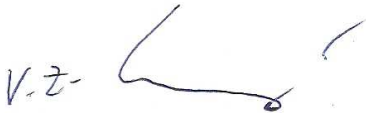
1. Úvod.
2. Literární přehled.
3. Metodika.
4. Vlastní zpracování.
5. Závěry.
6. Seznam použité literatury.
7. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

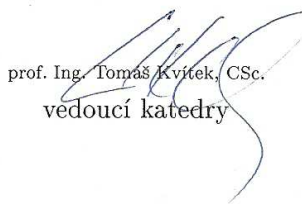
Seznam odborné literatury:

- FOTR, J., SOUČEK, I.: *Investiční rozhodování a řízení projektů*. Praha, Grada Publishing a.s., 2011, 416 s., ISBN 978-80-247-3293-0
NENADÁL a kol.: *Moderní management jakosti*. Management Press s.r.o., Praha, 2008, 378 str., ISBN 978-80-7261-186-7
PETŘÍK, T.: *Ekonomické a finanční řízení firmy*. Grada Publishing a.s. Praha, 2010, 768 str. ISBN 978-80-247-3024-0
Situační a výhledová zpráva, Mléko. Ministerstvo zemědělství, Praha, 2008. ISBN 978-80-7084-766-4, (<http://www.eagri.cz>)
Situační a výhledová zpráva, Skot - hovězí maso. Ministerstvo zemědělství, Praha 2010. ISBN 978-80-7084-899-9, (<http://www.eagri.cz>)
SYNEK, M. a kol.: *Manažerská ekonomika*. Praha Grada Publishing a.s., 2011, ISBN 978-80-247-3494-1
SYNEK, M. a kol.: *Podniková ekonomika*. C. H. Beck, Praha, 2006, 460 str., ISBN 80-7179-892-4
WHEELLEN, T., L., HUNGER, J., D.: *Strategic management and Business policy*. Pearson International Edition. 2008, 11. vydání, ISBN-13:978-0-13-232346-8
Zemědělství 2009. Ministerstvo zemědělství, Praha, 2010. ISBN 978-80-7084-924-8 (<http://www.eagri.cz>)

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jan Leština, CSc.
Katedra řízení
Konzultant bakalářské práce: doc. Ing. Ladislav Skořepa, Ph.D.
Katedra krajinného managementu
Datum zadání bakalářské práce: 14. března 2011
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2012

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13 ④
370 05 České Budějovice
L.S.

prof. Ing. Tomáš Kvítek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 14. března 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 13. 4. 2012

.....
Simona Kaboňová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce ing. Janu Leštinovi, CSc. za odborné vedení, cenné rady a připomínky k mé bakalářské práci.

Abstrakt

V bakalářské práci jsou popsány základní tržní mechanismy, které se podílejí na utváření prostředí agrárního sektoru. Zabývá se hodnocením ekonomiky chovu skotu v České republice, posuzuje masnou a mléčnou produkci ve vztahu k potřebám tržního prostředí. Zaměřuje se na porovnání cen v potravinové komoditní vertikále a vyhodnocuje náklady spojené s výrobou mléka a hovězího masa.

Klíčová slova: cena, nabídka, poptávka, náklady, tržby.

Abstract

The thesis describes the basic market mechanisms that are involved in shaping the of environment of the agrarian sector. It evaluates economy cattle farming in the Czech Republic, assesses meat and milk production in relation to the needs of the market environment. It focuses on the price comparison in food commodity vertical and assesses the costs associated with the production of milk and beef.

Keywords : price, supply, demand, costs, sales.

OBSAH

1 ÚVOD	9
2 LITERÁRNÍ REŠERŠE	10
2.1 ZEMĚDĚLSTVÍ PO ROCE 1989	10
2.1.1 Zemědělství po roce 2004.....	10
2.2 AGRÁRNÍ TRH A JEHO TRŽNÍ MECHANISMY	10
2.2.1.Trh z ekonomického pohledu	10
2.2.2 Trh ze zemědělského pohledu.....	11
2.2.3 Poptávka.....	12
2.2.4 Nabídka.....	12
2.2.5 Tržní cena	12
2.3 MAKROEKONOMICKÝ POHLED NA ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ	13
2.4 NÁKLADY A VÝNOSY V ŽIVOČIŠNÉ VÝROBĚ	13
2.4.1 Náklady.....	13
2.4.2 Výnosy	15
2.4.3 Hospodářský výsledek podniku	15
2.5 ŽIVOČIŠNÁ VÝROBA	16
2.5.1 Chov skotu	16
2.6 VÝVOJ STAVU SKOTU V ČESKÉ REPUBLICE	18
2.7 VÝVOJ KOMODITY SKOT A HOVĚZÍ MASO NA ČESKÉM TRHU	20
2.7.1 Produkce skotu, porážky jatečného skotu.....	20
2.7.2 Produkce hovězího masa	21
2.7.3 Spotřeba masa v ČR.....	23
2.8 ZAHRANIČNÍ OBCHOD S ŽIVÝM SKOTEM A HOVĚZÍM MASEM	25
2.8.1 Zahraniční obchod s hovězím masem.....	25
2.8.2 Zahraniční obchod s živými zvířaty.....	25
2.9 VÝVOJ KOMODITY MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY	26
2.9.1 Stav dojnic a roční dojivost	26
2.9.2 Produkce mléka a mléčných výrobků v ČR.....	27
2.9.3 Spotřeba konzumního mléka a mléčných výrobků.....	28
2.10 ZAHRANIČNÍ OBCHOD S MLÉKEM A MLÉČNÝMI VÝROBKY	29
2.10.1 Vývoz.....	29
2.10.2 Dovoz.....	30
3 CÍL A METODIKA PRÁCE	31
3.1 CÍL PRÁCE	31
3.2 ZDROJE A DRUH VSTUPNÍCH DAT	31
3.3 OBDOBÍ ŠETŘENÍ	31
3.4 POSTUP PRÁCE	31
3.5 TECHNIKA ZPRACOVÁNÍ DAT	32
3.6 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	32
4 VÝVOJ MASNÉ A MLÉČNÉ PRODUKCE NA ČESKÉM TRHU	34
4.1. SITUACE V OBLASTI PRVOVÝROBY	34
4.1.1 Ekonomický ukazatel hospodářství – inflace	35
4.2 SITUACE V OBLASTI ZPRACOVATELŮ A VÝROBCŮ POTRAVIN	37
4.3 SITUACE VE SPOTŘEBITELSKÉ OBLASTI	39

4.4 MASNÁ PRODUKCE	40
4.4.1 Ceny v komoditní vertikále skotu a hovězího masa	40
4.4.2 Tok suroviny při zpracování jatečného skotu a hovězího masa	41
4.4.3 Zpeněžování jatečného skotu	41
4.4.4 Ceny placené prvovýrobcům za jatečný skot	42
4.4.5 Porovnání spotřebitelských cen s průmyslovými cenami	43
4.4.6 Masná a kombinovaná plemena chovaná v České republice	44
4.4.7 Výkrm skotu u masných plemen	45
4.4.8. Krávy bez tržní produkce mléka	45
4.4.9 Ekonomické ukazatele výkrmu skotu	46
4.5 MLÉČNÁ PRODUKCE	47
4.5.1 Tok suroviny při zpracování syrového mléka	47
4.5.2 Zpeněžování mléka	47
4.5.3 Technologie ustájení dojníc	48
4.5.4 Ceny placené prvovýrobcům za syrové mléko	49
4.5.5 Srovnání cen zemědělských výrobců, cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen	50
4.5.6 Ekonomické ukazatele výroby mléka	51
5 ZÁVĚR	54
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58

1 Úvod

Zemědělství a především chov skotu prošel od roku 1989 významnou transformací, která s sebou přinesla především snižování stavu skotu po celé České republice. Týkalo se to hlavně nevyřešených majetkových narovnáání v rámci restitucí, kdy se bývalé státní zemědělské podniky musely vyrovnat s původními majiteli a navrátit jim zemědělskou půdu a též ostatní majetek včetně zvířat. Na snižování stavu skotu se v minulosti rovněž podílela i privatizace zpracovatelského průmyslu. Stát privatizoval tyto podniky bez toho, aby byly vyrovnány původní pohledávky s prvovýrobci. Noví vlastníci nebyli schopni závazky uhradit. To vedlo k likvidaci řady subjektů zemědělské prvovýroby a k dalšímu redukování skotu. Další změny, ke kterým docházelo měly charakter organizační a ekonomický, během tohoto období se zmenšil objem zemědělské výroby u většiny komodit.

Spotřeba hovězího a telecího masa klesá, jeden z důvodů je spotřebitelská cena, kdy se například cena hovězího zadního bez kosti zvýšila od roku 2004 o 20%, ale i náročná a dlouhá doba úpravy masa. Na snižování spotřeby hovězího masa i mléka se též podepsaly mediální kampaně spojené s onemocněním skotu a názorů o škodlivosti mléka.

V současnosti se zvyšuje význam chovu skotu v souvislosti s udržováním krajiny a trvalých travních porostů. V méně příznivých oblastech a to převážně v horských a podhorských má význam chov extenzivních plemen k zachování kulturního a přirozeného stavu krajiny.

Chov hovězího je možné zařadit k nejnáročnějšímu odvětví živočišné výroby a stejně jako jiná odvětví, tak i zemědělství se musí řídit trhem. Z důvodu omezování národní produkce mléka a s nutností přechodu z vazného ustájení krav na volné se značná část chovatelů z méně ekonomicky výhodných oblastí přeorientovala na chov krav bez tržní produkce mléka. Na zemědělství a potravinářskou výrobu mají dnes dopad nejen tržní vztahy v ČR, ale jsou ovlivňovány z celého světa, jak po stránce ekonomické tak politické. Významně se to projevilo i v používaných technologiích a s tím související produktivitou práce, ale i nárůstem užitkovosti zvířat. Jedním z důležitých cílů v chovu skotu je snižování nákladů na 1 l vyprodukovaného mléka a 1 kg vyrobeného masa. Je tedy nezbytné chovat dlouhověké, zdravé, odolné a reprodukčně bezproblémové krávy s vysokou produkcí, jen takové budou chovateli zaručovat ekonomický přínos.

2 Literární rešerše

2.1 Zemědělství po roce 1989

Přechod od centrálně direktivního řízení k tržnímu hospodářství v zemědělství a potravinářském odvětví byl složitým procesem plný přeměn, který zahrnoval kvalitativní změny v systémové a věcné koncepci, pružně reagující na podmínky a situace rostoucího domácího a zahraničního trhu. ČR a její ekonomika se obzvláště v době její transformace na tržní podmínky musela zaměřit na cílevědomou hospodářskou politiku [2].

V roce 1991 došlo vlivem cenové liberalizace k obrovskému nárůstu cen potravin. Za zmínku také stojí to, že tento nárůst cen nebyl vyvolán prvovýrobcí, ale zejména prodejci.

2.1.1 Zemědělství po roce 2004

Zásadní se stal vstup a příprava ČR na přijetí do Evropské unie a situace po vstupu, kdy se odvětví muselo aklimatizovat na podmínky jednotného trhu EU, ale zároveň i podmínkám globalizace na trhu.

Poprvé v historii České republiky je sektor zemědělství vystaven přímé konkurenci s dalšími státy EU a to díky jednotnému trhu. Přijetím ČR do EU se otevřela možnost čerpat finanční prostředky na podporu zemědělství. Podmínky pro hospodaření však nejsou stejné pro všechny členské státy a to se hlavně projevuje při čerpání podpor z rozpočtů EU a z národních rozpočtů a to z velké části ztěžuje rozvoj zemědělství a tím i související obory v ČR. Obchody se zeměmi EU představují pro ČR hlavní část mezinárodních obchodů a společný trh ovlivňuje národní trh [1].

2.2 Agrární trh a jeho tržní mechanismy

2.2.1. Trh z ekonomického pohledu

Z ekonomického pohledu má toto slovo více významů. Trhem se rozumí každý systém koupě a prodeje. Představuje koordinující mechanismus, který spojuje oddělené plány jednotlivých subjektů zkoušejících koupit a prodat dané zboží. Trh může mít

formu: fyzickou, kde se setkává prodávající s kupujícím tváří v tvář, ale též virtuální. Firmy a domácnosti se setkávají na dvou typech trhů, na kterých se realizují obchody s produkty, kterými mohou být výrobky i služby. Jedná se o trhy výrobků a služeb nebo také trhy produktů a trhy výrobních faktorů [3].

2.2.2 Trh ze zemědělského pohledu

Agrární trh představuje v širším pojetí směnu výrobků prostřednictvím koupě a prodeje. Dopravu, skladování, standardizaci, financování a přebírání rizika odběru a prodeje zemědělských a potravinářských produktů a poskytování marketingových informací.

V agrárním sektoru je omezená sféra působení tržního mechanismu. Trh sám o sobě není stejně účinným nástrojem efektivního rozložení kapitálu a výroby, tak jak tomu je v nezemědělských podnicích.

Typy trhů v agrárním sektoru

1. Trh naturální, kdy prodávající a kupující jsou stejné subjekty. Producent je zároveň spotřebitelem a mezi výrobou a spotřebou není zahrnuta směna
2. Trh surovino-potravinářský, kdy prodávajícími jsou zemědělstí producenti, kteří prodávají různě předzpracovanou surovinu do potravinářského výrobku. Kupující jsou spotřebitelé, kteří surovinu dále upravují do potravinářského výrobku.
3. Trh zemědělských výrobků, kdy prodávající jsou producenti zemědělské suroviny a kupující představují zpracovatelské podniky nebo nákupní organizace. Kupujícími se mohou též stát individuální zprostředkovatelé, kteří se poté dostávají do pozice prodávajících subjektů buď sobě navzájem nebo vůči zpracovatelské organizaci.
4. Trhy potravinářských výrobků, kdy prodávající představují potravinářské podniky. Pro část potravinářské výroby jsou kupující přímo spotřebitelé a pro rozhodující část potravinářské produkce jsou to obchodní podniky, které se poté stávají prodávajícím subjektem vůči spotřebitelům [4].

2.2.3 Poptávka

Poptávku v ekonomii zastupuje kupující strana a vyjadřuje se ochotou kupujícího nakoupit za určitou cenu určité množství výrobků a služeb v daném období [3]. V tržní ekonomice o tom, co a v jakém množství se bude vyrábět rozhodují spotřebitelé tím, že vytvářejí poptávku po daných výrobcích a službách [5].

Obecně je agrární trh charakterizován rozdílnou časovou odezvou výrobců a spotřebitelů potravinářské produkce na signály trhu. Poptávka po potravinách v určitém čase se zakládá na cenách platných v tomto čase. Spotřebitelé se řídí cenou na trhu a zpravidla reagují na ceny bezprostředně [4].

2.2.4 Nabídka

Nabídkou chápeme ochotu výrobce či obchodníka za určitou cenu prodat určité množství výrobků a služeb v daném období [3].

Nabídka zemědělských produktů je z krátkodobého pojetí zcela nepružná. Délku výrobního cyklu je možno považovat za nejkratší dobu odezvy na změnu ceny.

Zemědělství producenti vycházejí z předpokladů, že ceny, které jsou platné v jednom roce zůstanou na stejné úrovni i v příštích letech. Může se tedy stát v případě víceletých výrobních cyklů jako je chov skotu, že nabídka je odezvou na ceny, které platily před několika lety. Požadavky na trhu se pak budou odlišovat od toho, co budou nabízet výrobci. V průběhu několika let se vyskytují cyklické změny cen. Tyto cykly vznikají v důsledku časové mezery mezi rozhodnutím o změně výroby a obdobím, kdy se výsledek tohoto rozhodnutí může projevit na trhu. Časové zpoždění u výkrmu skotu představuje 2 až 3 roky [4].

2.2.5 Tržní cena

Cena představuje důležitou informaci o tom, že je zboží nebo služba nabízená ke směně a je obvykle vyjádřena v penězích.

Cena, která vyjadřuje efekt vzájemného působení sil tržní nabídky a tržní poptávky se nazývá rovnovážnou cenou. Vyrovnává nabídku a poptávku, množství statku, které chtějí spotřebitelé koupit a výrobci prodat. Při rovnovážné ceně na trhu nevzniká přebytek ani nedostatek zboží, znamená to tedy, že je poptávané množství rovno nabízenému množství [5].

2.3 Makroekonomický pohled na české zemědělství

Důležitější je makroekonomický význam našeho zemědělství měřený podílem výdajů obyvatel za potraviny, který je 23 % celkových výdajů v České republice. Znepokojující je zrychlující se úbytek zemědělské půdy. Zemědělství rozdělujeme na rostlinnou výrobu, kterou lze označit jako obdělávání půdy za účelem získání úrody a živočišnou výrobu jako chov hospodářských zvířat včetně různých přidružených činností. Zemědělskou výrobou se zabývají zemědělské podniky, které jsou základní výrobně ekonomickou a technicko-organizační jednotkou. Zemědělské podniky naplňují hlavní funkci produkční – zajištění potravin pro obyvatelstvo a zemědělských surovin pro průmysl. K dalším funkcím, které plní zemědělství patří mimoprodukční funkce v tomto případě se rozumí péče o krajinu a životní prostředí a funkce sociálně kulturní a rekreační.

Zemědělská výroba se od průmyslové výroby dosti výrazně odlišuje:

- 1) zemědělský proces se plánuje v závislosti na přírodních podmínkách, např. potřeby živých organismů, klimatické podmínky, bonita půdy,
- 2) časový rozpor průběhu výrobního a pracovního procesu,
- 3) roční období negativně ovlivňuje zaměstnanost v zemědělství – tj. sezónnost práce [6].

2.4 Náklady a výnosy v živočišné výrobě

Náklady, výnosy a především hospodářský výsledek lze řadit k nejdůležitějším ukazatelům hospodaření každého podniku, proto se stávají tématem každodenního zájmu manažerů [7].

2.4.1 Náklady

Náklady představují finanční vyjádření spotřeby oběžného majetku, opotřebení dlouhodobého majetku, živé práce a cizích služeb nakupujících od jiných podniků [8].

Rozdělení nákladů

- 1) Druhově členěné náklady, patří k základnímu třídění, kdy se hodnotí podle stejnorodých druhů.
- 2) Kalkulačně členěné náklady, spočívá v přiřazování k určitému výkonu.
- 3) Dle závislosti na objemu prováděných výkonů [9].
- 4) Členění nákladů pro manažerské rozhodování připadají náklady, které jsou chápány jako účelové vynaložení výrobních činitelů na danou činnost, proces, jehož výsledkem jsou ekonomicky prospěšné výrobky převoditelné na peníze [10].

Kalkulace vlastních nákladů v zemědělském podniku

Kalkulace je považována za proces, při kterém se stanovují nebo zjišťují vlastní náklady výrobků, prací a služeb, určených pro realizaci i vnitropodnikovou potřebu. Kalkulací vlastních nákladů se rozumí metoda výpočtu vlastních nákladů na jednotku výkonu, tj. na jednotku výrobku, práce nebo služby [9].

Kalkulační vzorec

Kalkulace vlastních nákladů probíhá podle určité osnovy, která se nazývá kalkulační vzorec. Kalkulačním vzorcem se určuje, v jaké struktuře nákladových položek se mají vlastní náklady zjišťovat. Členění nákladových položek v kalkulačním vzorci má vytvářet předpoklady pro plánování a analýzu nákladů z hlediska rozhodujících nákladových druhů i z hlediska vnitropodnikových vazeb.

Nákladový kalkulační vzorec v živočišné výrobě.

- Nakoupení krmiva a steliva.
- Vlastní krmiva a steliva.
- Léčiva a desinfekční prostředky.
- Ostatní přímý materiál.
- Ostatní přímé náklady a služby.
- Pracovní náklady celkem.
- Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku.
- Odpisy dospělých zvířat.
- Náklady pomocných činností.
- Výrobní režie.

- Správní režie.
- Náklady celkem [9].

2.4.2 Výnosy

Výnosy podniku jsou finanční částky, které podnik obdržel z veškerých svých činností za dané účetní období (měsíc, rok) bez ohledu na to zda v daném období došlo platbě za tyto výnosy [7].

Rozdělení výnosů

- 1) provozní – vznikají z hlavní činnosti, např. prodejem statků nebo služeb,
- 2) finanční – vznikají při pohybu peněz, např. přijaté úroky,
- 3) mimořádné – vznikají spíše nenadále, není možné je předem naplánovat, např. přijaté náhrady škod od pojišťovny [8].

Výnosový kalkulační vzorec v živočišné výrobě

- Tržby za produkty živočišné výroby, chovná a jatečná zvířata.
- Tržby za vedlejší produkty živočišné výroby.
- Dotace a podpory.
- Ostatní výnosy živočišné výroby.
- Výnosy celkem [9].

2.4.3 Hospodářský výsledek podniku

Hospodářským výsledkem se rozumí výsledek činnosti podniku hodnocený z finanční stránky a představuje rozdíl výnosy a náklady za určité časové období. Hospodářský výsledek je představován rozdílem mezi tím, co podnik v peněžním vyjádření spotřeboval k tomu, aby vyrobil výrobek nebo poskytl službu a tím co prodal. V případě, že jsou výnosy větší než náklady je hospodářským výsledkem zisk a pokud jsou náklady větší než výnosy je hodnocen výsledek hospodaření jako ztráta.

Zisk představuje hlavní cíl firmy a podnět k podnikání. Dává k dispozici obraz o úspěšnosti podnikání, kvalitě firmy a řídicích pracovníků. Zisk se stává důležitým kritériem pro rozhodování o základních otázkách týkající se firmy o její struktuře

a množství vyráběné produkce, o vynaložených investicích, o nových trzích, a nárůstu mezd [7].

2.5 Živočišná výroba

Nejdůležitějším prvkem živočišné výroby je vyživovací úloha, tzn. vyrábět hlavně plnohodnotné živočišné produkty. Chov hospodářských zvířat je jednou z hlavních činností, od které se odráží výroba masa (jatečního dobytka tj: prasat, selat, skotu, telat, ale i drůbeže) a pochopitelně také vajec, mléko a dalších produktů. Je logické, že při zpracování zvířat vznikají další produkty a to vedlejší jako je třeba vlna, peří, kůže, které jsou zpracovány v rostlinné výrobě – jinak také bezodpadová technologie. Lukrativnost chovů se odráží v množství vyprodukovaného mléka, masa, vajec na 1 ha zemědělské půdy, jenž lze také vyjádřit počtem kusů dobytka na 100 ha zemědělské půdy.

Dobytěk čili dobytčí jednotka je smluvená jednotka (500 kg živé váhy) a na tuto se přepočítává každý jeden kus dobytka dle koeficientů, které jsou stanovené (např. skot do jednoho roka = 0,4, kůň =1 atd). Velmi důležité je při živočišné výrobě užitkovost hospodářského zvířectva, například průměrná snáška 1 slepice za rok ve velkochovech = 281 vajec. Netto roční dojivost mléka na 1 krávu = 6904 l v roce 2010 [6].

2.5.1 Chov skotu

Ve srovnání s jinými odvětvími živočišné produkce je chov skotu ekonomicky náročný. U chovu skotu je významným pozitivem fakt, že je zdrojem celoročních příjmů. Dlouhý reprodukční cyklus u skotu vychází z jeho biologické podstaty, to zvyšuje nároky na investiční vybavenost chovů k tomu patří ustájení, základní stádo, zemědělská půda, technologie chovu a produkce a též na organizační stránce chovu. Od ostatních chovů se včetně jmenovaného liší bezprostřední vazbou na půdu [1].

Kategorie chovu skotu a ekonomické vazby

U chovatelů skotu je hlavním cílem stejně jako u každé jiné podnikatelské činnosti dosahování příznivých ekonomických výsledků. Chov skotu je členěn do několika základních kategorií. Chov krav je možno považovat za hlavní, dalšími kategoriemi jsou odchovávaná telata, odchovávané jalovice a vykrmovaná zvířata, to jsou především býci, v menší míře i telata a jalovice. Za poměrně rychle se rozvíjející odvětví je považován chov krav bez tržní produkce mléka. V situaci, kdy je v jednom podniku chováno více kategorií skotu vznikají mezi nimi relativně složité ekonomické vztahy a vazby. Do stáda krav mohou být zařazeny odchované jalovičky, býčci mohou být vykrmováni ve vlastním podniku nebo být prodáni dalším chovatelům. Pro zlepšování celkových ekonomických výsledků chovu skotu mohou být dostatečným podkladem, co nejpřesnější zjištění výrobních a ekonomických ukazatelů za jednotlivé kategorie skotu. Za hlavní kritéria pro stanovení prodejních cen je možno považovat objektivní vyjádření na jednotku hlavních výrobků, to je např. na litr mléka, na kg hmotnosti jatečných zvířat nebo na březí jalovici. Tyto ekonomické podklady a ukazatele je nutno považovat za nezbytné i pro prosazování oprávněných potřeb a požadavků chovatelů jako například při jednání s nákupními a zpracovatelskými organizacemi o výši nákupních cen. Je potřeba odpovědně zvažovat ekonomické ukazatele i před zavedením chovu každé kategorie skotu a rovněž při změně zaměření chovu skotu. Podrobné posouzení reálných možností chovatele především s ohledem na zohlednění přírodních a výrobních podmínek, celkové ekonomické situace, možnost odbytu produktů a řadě dalších faktorů může pomoci zabránit nejen případným ekonomickým ztrátám, ale i zklamání z nesplněných očekávání a představ [11].

Možné ztráty spojené s odchovem telat

Ztráty při odchovu telat jsou považovány za důležité ukazatele, které rozhodují o ekonomice chovu skotu. Z dlouhodobých výzkumů vyplývá, že téměř 75 procent ztrát telat v prvním roce života připadá na jejich první měsíc. Z tohoto hlediska je proto nutné věnovat mladým telatům prvořadou péči. Podniky, které zabezpečují kvalitní odchov, jsou schopné nejen intenzivnější zootechnické brakace, ale mohou odchovaná telata případně jalovice prodávat, a tím si vylepšovat celkovou finanční ztrátu v období od narození až do otelení. S odchovem mladých zvířat je vždy spojená ztráta [12].

Rentabilní kráva

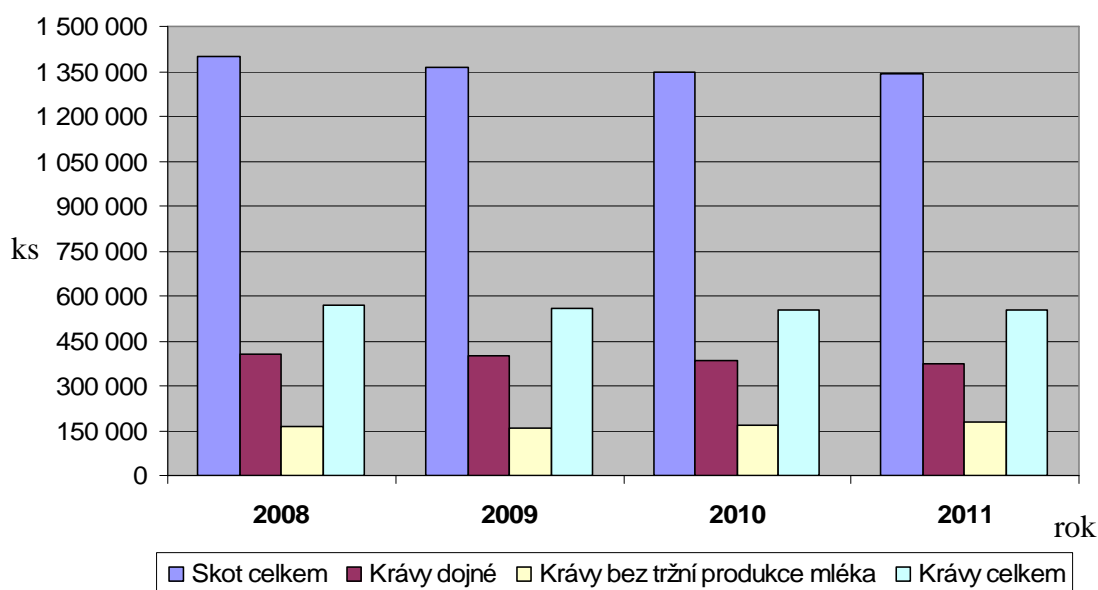
Téměř dokonalou představu, o rentabilitě krav mají především špičkoví chovatele, neboť vědí, že je nutné si pod tímto pojmem představit krávu nejen s vysokou produkcí, ale také především bez mastitid. Měl by to být jedinec, který bez větších překážek spolupracuje s chovatelem bez agresivity, s učenlivostí a bez zlovyků, vykazující normové ukazatele základních životních projevů. K dalším podmínkám samozřejmě patří i sklon k dlouhověkosti.

Dalo by se dále konstatovat, že se jedná o tzv. funkčně korektní krávy, které navíc dlouhodobě, a to po několik laktací, produkují velké množství proteinu a tuku. Jedná se většinou o krávy s vysoko upnutým vemenem a širokým postojem, který zlepšuje pohyb. Je možné říci, že taková kráva je široká od mulce až po ocas [13].

2.6 Vývoj stavu skotu v České republice

Při sledování vývoje stavu skotu k datu 1.4.2011 došlo k mírnému poklesu oproti roku 2010 a to o 5600 kusů na konečných 1 343 686 kusů meziroční snížení o 0,4 %. Tento stav je dle sledovaných statistik považován za nejnižší od roku 1990. Mírný vzestup nastal opět jako v minulých letech jen u krav chovaných v systému bez tržní produkce mléka, kde zvýšení činilo 9982 kusů na celkových 177 706 ks meziroční se tedy jednalo o zvýšení o 5,6 %. Jedná se o nejlepší výsledek v této kategorii od chvíle, kdy se začala statisticky sledovat. Pokles byl zaznamenán v roce 2011, ostatně stejně jako v uplynulých 20 letech v kategorii krav chovaných v systému s tržní produkcí mléka, kde ke sledovanému období celkový stav činil 373 832 kusů, tedy o 9 691 kusů méně než v roce 2010 a meziročně došlo k poklesu o 2,5 % [14].

Graf č. 1: Vývoj stavu skotu v ČR v letech 2008 – 2011

Pramen: ČSÚ Soupis hospodářských zvířat k 1.4. daného roku

Tabulka č. 1: Vývoj stavu skotu v ČR v letech 2008 - 2011

Kategorie	2008 (ks)	2009 (ks)	2010 (ks)	2011 (ks)
Skot celkem	1 401 607	1 363 213	1 349 286	1 343 686
Krávy dojně	405 532	399 518	383 523	373 832
Krávy bez tržní produkce mléka	163 163	160 285	167 722	177 704
Krávy celkem	568 695	559 803	551 245	551 536

Pramen: ČSÚ Soupis hospodářských zvířat k 1.4. daného roku

Tabulka č. 2: Vývoj stavu skotu a krav celkem podle krajů

	2009 (kusy)		2010 (kusy)		2011 (kusy)		Rozdíl 10/11 (%)	Rozdíl 10/11 (%)
	skot	krávy	skot	krávy	skot	krávy	skot	krávy
Česká republika	1363213	559803	1349286	551245	1343686	551536	-0.4	0.1
Hl.m. Praha a Středočeský	145484	56722	145711	56502	146094	56963	0.3	0.8
Jihočeský	211065	85404	209993	84397	209759	84524	-0.1	0.2
Plzeňský	155176	64474	155450	64282	159054	65874	2.3	2.5
Karlovarský	38316	16988	39888	18162	40075	18403	0.5	1.3
Ústecký	39149	15840	38380	15676	37188	15161	-3.1	-3.3
Liberecký	43808	19097	44565	19836	46728	20456	4.9	3.1
Královehradecký	105882	42865	102828	41286	100037	40470	-2.7	-2.0
Pardubický	118735	47159	114680	45558	111473	44278	-2.8	-2.8
Vysočina	210635	82904	210629	83246	210949	83197	0.2	-0.1
Jihomoravský	66786	26974	61635	24417	58782	23894	-4.6	-2.1
Olomoucký	91710	39838	89441	38046	89579	38088	0.2	0.1
Zlínský	57351	26015	58962	25785	59153	26191	0.3	1.6
Moravskoslezský	79116	35523	77124	34052	74817	34037	-3.0	0.0

Pramen: ČSÚ

Podle dostupných statistik je možno konstatovat, že procentuálně nejvíce přibylo skotu v Libereckém kraji, kde zvýšení znamenalo 4,9 %. Naopak v kraji Jihomoravském skotu ubylo o 4,6 %. Podle počtu chovaného skotu největší podíl zaujímal kraj Vysočina s 210 949 kusy, ještě do roku 2009 prvenství v počtu chovaného skotu držel Jihočeský kraj, kterému na pomyslném žebříčku patřilo v roce 2011 druhé místo. Na opačném konci tedy ke kraji, kde se chovalo nejméně skotu patřil kraj Ústecký s 37 188 kusy.

Tabulka č. 3: Početní stavy skotu (tis. kusů)

Ukazatel	2007	2008	2009	2010	2011	rozdíl 10/11
skot celkem	1 391	1 402	1 364	1 349	1 344	-5
z toho telata do 6 m	218	216	210	254	250	-4
mladý skot 6-12 m	197	200	188	146	144	-2
býci nad 1 rok	139	144	133	129	126	-3
jalovice 1 - 2 roky	201	205	201	198	200	2
jalovice nad 2 roky	71	68	72	70	73	3
krávy celkem	565	569	560	551	552	1
z toho dojené krávy	410	406	400	384	374	-10
krávy BTPM	155	163	160	168	178	10

Pramen: ČSÚ

Dlouhodobý pokles početních stavů plemenic skotu se může v mnoha podnicích projevit ohrožením prostého obratu stáda, snižuje se tím výroba jatečního skotu a možnost vývozu některých kategorií skotu např. jalovic. V roce 2011 dosahovaly stavy skotu 97 % početních stavů u stejných kategorií skotu [14], [15].

2.7 Vývoj komodity skot a hovězí maso na českém trhu

2.7.1 Produkce skotu, porážky jatečního skotu

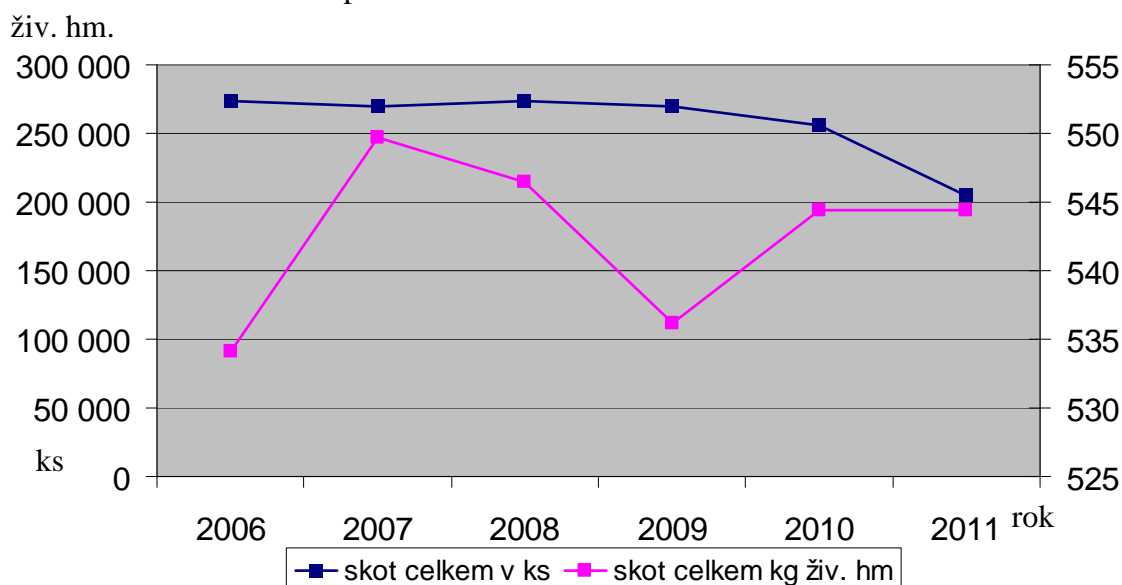
Porážka skotu v ČR v roce 2010 klesla meziročně o 5,2 % na kusy to znamenalo 255 475 kusů toto množství představovalo 139 076 tun živé váhy a meziroční pokles o 3,7 %. Toto množství lze podrobněji rozdělit na jateční krávy, kterých bylo poráženo 110 958 kusů 43,4 %, jateční býky a voly 109 342 42,8 %, jateční jalovice 24 557 kusů 9,6 % a jateční telata a mladý skot 10 613 kusů 4,2 %.

V posledních letech se zvyšovala průměrná živá váha skotu, to se projevilo hlavně v roce 2007, kdy činila 550 kg. V následujícím roce 2008 se tento průměr snížil o 3 kg na 547 kg živé porážkové váhy, důvodem toho byl vyšší podíl poražených telat. Další snížení přišlo v roce 2009, kdy se hmotnost pohybovala na 536 kg, příčinou tohoto snížení byl vyšší podíl poražených dojných krav a jalovic, kde do zvýšení brakace vstupují méně užitková zvířata. V roce 2010 se hmotnost opět dostala na 544 kg živé hmotnosti.

Pokud porovnáme rok 2009 a 2010, počet poražených zvířat se pohyboval na cca. 19 až 22 tisících kusech měsíčně, ovšem s výjimkou ledna, zde byl zaznamenán pokles. Rok 2010 byl v porážce zvířat s průměrnou vyšší hmotností na nižší úrovni než tomu bylo v roce 2009.

Podle dosud zveřejněných dat ČSÚ bylo do října roku 2011 poraženo 204 878 kusů s průměrnou hmotností 544,4 kg živé hmotnosti [16], [14].

Graf č. 2: Porážka skotu a průměrná živá hmotnost skotu

Pramen: ČSÚ

Pramen: eAGRI Situační a výhledová zpráva za rok 2011

Poznámka: Rok 2011 údaje leden - října

2.7.2 Produkce hovězího masa

Poptávkou na domácím trhu je určována výroba hovězího masa, rovněž také možností exportu živého skotu na zahraniční trhy. V letech 2007 a 2008 se zvýšily počty skotu a to výrazně ovlivnilo produkci v roce 2008, zde bylo zaznamenáno zvýšení o 12,4 tis. t, meziroční nárůst o 7,3 %. Hned následující rok 2009 byl opět poznamenán

snížením počtu chovaného skotu a to znamenalo úbytek o 1,8 tis. t živé hmotnosti zvířat na 180,9 tis. t, a to znamenalo meziroční snížení o 1 %.

V důsledku zvýšené produkce v roce 2008 byl znatelný pokles dovozu na 16,1 tis. tun jatečné hmotnosti, což se meziročně projevilo snížením o 16,1 %. V závislosti na této skutečnosti se vývozy v roce 2008 pohybovaly o 7,5 tis. tun výše, tedy na úrovni 33 tis. tun jatečné hmotnosti, meziročně to znamenalo zvýšení o 29,4 %.

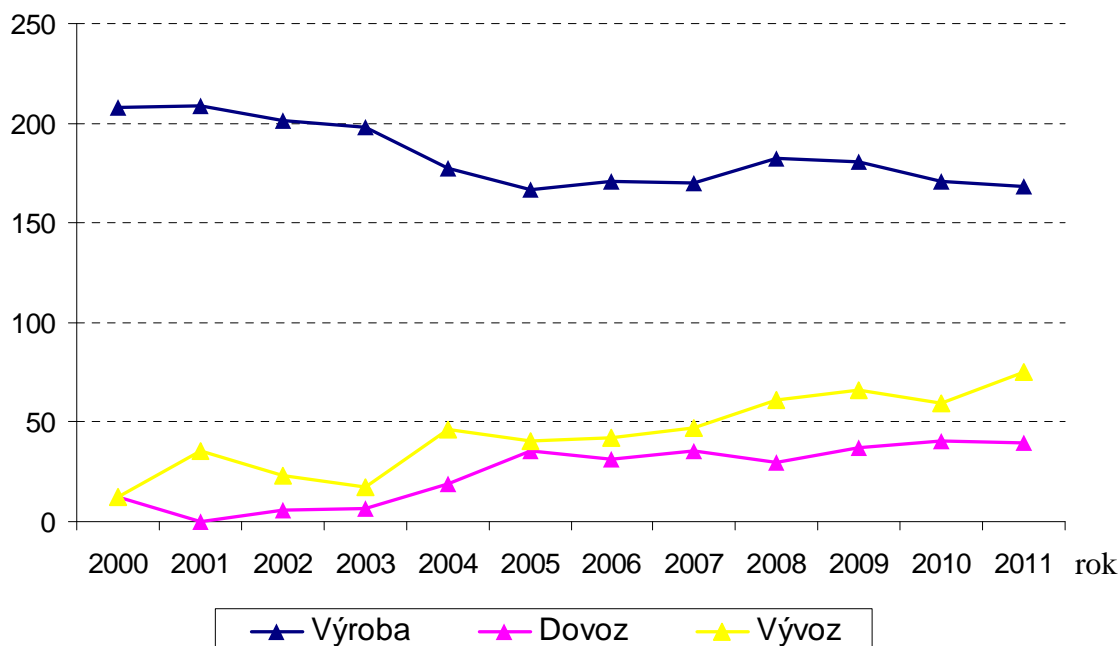
Rok 2009 představoval pro výrobu hovězího a telecího masa mírné snížení o 1,6 tis. t na 180,9 t živé hmotnosti zvířat. Zvýšil se dovoz na 37,1 tis. tun živé hmotnosti, export byl také vyšší o 4,8 tis. tun, zhruba na úrovni 65,9 tis. tun živé hmotnosti. Stejnou úroveň si udržela domácí spotřeba, která se pohybovala na 149,4 tis. t živé hmotnosti.

V roce 2010 byla produkce hovězího masa včetně telecího meziročně výrazně snižena ze 180,9 tis. t živé hmotnosti na 170,6 tis. t živé hmotnosti se zvýšil import o 3,6 tis. t na 40,7 tis. tun živé hmotnosti. Export se roce 2010 pohyboval na úrovni 59,5 tis. tun, to znamenalo snížení o 3,5 tis. tun.

Mírně vzrostla domácí spotřeba hovězího masa ze 149,4 tis. t živé hmotnosti v porovnání s rokem 2009 na 152,3 tis. v roce 2010. Soběstačnost ČR se snížila v roce 2010 o 9,1 % na 112 % [16].

Graf č. 3: Bilance výroby, dovozu a vývozu hovězího masa v tis. t živé hmotnosti

tis. t. živ. hm.

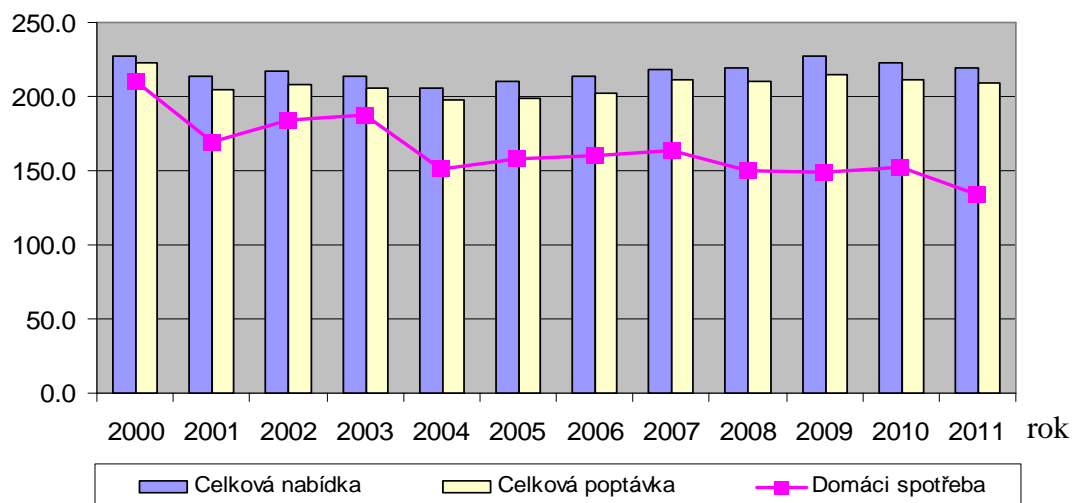

Pramen: ČSÚ

Pramen: eAGRI Situační a výhledová zpráva za rok 2011

Graf č. 4: Bilance celkové spotřeby, celkové nabídky a poptávky v tis.t živé hmotnosti

tis. t. živ. hm.

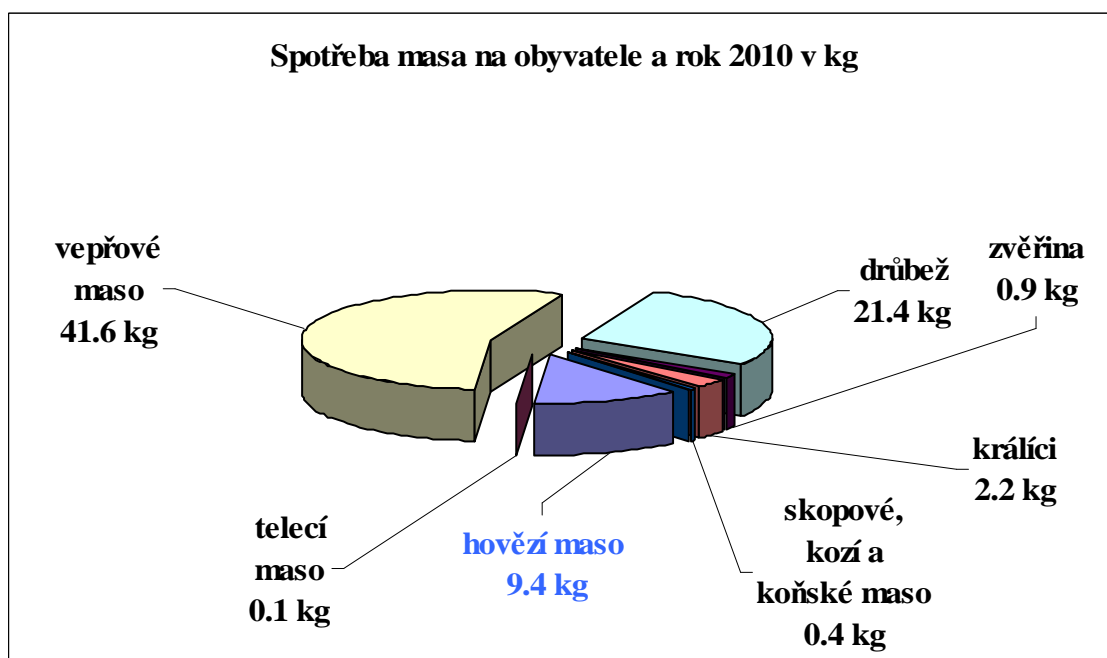
Pramen: ČSÚ, eAGRI Situační a výhledová zpráva za rok 2011

2.7.3 Spotřeba masa v ČR

V České republice se v roce 2009 meziročně snížila spotřeba hovězího masa včetně telecího o 0,7 kg na 9,4 kg na osobu za rok, což bylo nejméně ze všech členských států EU. Pomyslnému žebříčku konzumentů s více než 32 kilogramy ročně vévodili v roce 2009 Lucemburčané. Poklesu spotřeby hovězího v roce 2009 rovněž napomohla ekonomická krize a trend výroby levných uzenin s nižším obsahem masa pro obchodní řetězce. Méně hovězího než dříve se z úsporných důvodů začalo používat také ve veřejném stravování.

Spotřeba v roce 2010 se pohybovala na stejné úrovni jako v roce 2009 na 9,4 kg masa na osobu a rok. Tato hodnota činila pouze 12,4 % z celkové spotřeby masa, která byla na úrovni 76 kg za rok. Největší podíl na celkové roční spotřebě masa na 1 obyvatele mělo v celé České republice maso vepřové a tato hodnota se pohybovala na 41,6 kg zde došlo k nárůstu oproti roku 2009 o 0,7 kg. Druhé místo v celkové spotřebě patřilo masu drůbežímu 21,4 kg za rok, oproti roku 2009 je to snížení o 3,4 kg. Obliba konzumace hovězího masa klesala již v prvních letech po sametové revoluci, kdy došlo k jeho výraznému zdražení. Další odliv konzumentů zaznamenalo hovězí v roce 2001, kdy se promítly obavy z takzvané nemoci šílených krav (BSE) [16].

Graf č. 5: Spotřeba masa v roce 2010

Pramen: ČSÚ- Spotřeba potravin

Produkce i spotřeba v ČR měla klesající tendenci v uplynulých desetiletích. Situace se stabilizovala z pohledu výroby a spotřeby po vstupu do EU a to v letech 2004-2008. Stavby krav bez tržní produkce mléka se v posledních letech převážně zvyšovaly v důsledku poptávky po zástavním skotu masných plemen a vyplácení přímých i nepřímých podpor. V ČR je intenzita chovu skotu tj. počet zvířat připadajících na 100 ha zemědělské půdy v porovnání s průměrem v zemích EU27 mírně nižší. ČR je ve výrobě hovězího masa dlouhodobě soběstačná na rozdíl od zemí EU27, kde je situace opačná z toho vyplývá převažující import nad exportem.

Spotřeba hovězího masa z celosvětového pohledu by podle výhledu OECD měla zaznamenat největší růst ze zemědělských komodit a to je dáno vyšší spotřebou a produkcí masa v Asii [1].

2.8 Zahraniční obchod s živým skotem a hovězím masem

2.8.1 Zahraniční obchod s hovězím masem

Zahraniční obchod s čerstvým a zmrazeným hovězím masem je možné v posledních letech hodnotit negativně, jak je patrné z tabulky č. 4. Jedním z ukazatelů jsou výsledky obchodní bilance v roce 2010, kdy bylo z ČR do zahraničí prodáno cca 7 tis. tun hovězího masa za 555 mil. Kč, přičemž dovoz stejné komodity dosáhl 21,4 tis. tun za 1.918 mil. Kč. Výsledný efekt této obchodní transakce je pasivní bilance ve výši 14,7 tis. tun hovězího masa a 1 363 mil. Kč. Meziročně se v roce 2010 zvýšil vývoz masa o cca 1 329 tun a 24,7 %, resp. o 128 mil. Kč a 28,7 %. V tomto období se zvýšil také dovoz masa o 3 538 tun (o 18,7 %), a o 257 mil. Kč (14,7 %). Zatímco se v roce 2005 kilogram hovězího masa v zahraničí nakupoval za 70,92 Kč, tak v roce 2010 to již činilo 89,48 Kč za kg. Ceny vyvezeného masa v letech 2005 a 2006 byly za kg vyšší než cena hovězího masa v letech 2007 až 2010, kdy se tento poměr obrátil [15].

Tabulka č. 4: Zahraniční obchod s hovězím masem

Rok	Vývoz			Dovoz			Saldo		
	tun	mil.Kč	Kč/kg	tun	mil.Kč	Kč/kg	tun	mil.Kč	Kč/kg
2005	2097	178	85.00	17337	1229	70.92	-15240	-1051	14.08
2007	3955	329	83.00	17594	1574	89.49	-13639	-1245	-6.49
2008	6069	475	78.00	15034	1399	93.08	-8965	-924	-15.08
2009	5375	416	82.16	18470	1713	92.78	-13095	-1297	-10.62
2010	6704	555	85.18	21431	1918	89.48	-14727	-1363	-4.30
2011 ¹⁾	6462	573	88.72	16397	1748	95.00	-9935	-1175	-6.28

Poznámka:¹⁾ leden – říjen 2011

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Pramen: eAGRI Komoditní karta, prosinec 2011, skot, hovězí maso

2.8.2 Zahraniční obchod s živými zvířaty

Poptávka zahraničních chovatelů po zástavových zvířatech a dalších kategoriích skotu zvyšuje objem zahraničního obchodu s živými zvířaty.

Z tabulky č. 5 je možné konstatovat, že objem vývozu živého skotu se v posledních letech zvyšuje a dovozy zvířat vykazují při značně nižších objemech výrazné meziroční kolísání. Při obchodu s živým (nejen jatečným) skotem je na rozdíl

od zahraničního obchodu s hovězím masem dlouhodobě vykazován výrazný převis vývozu nad dovozy.

V roce 2010 bylo do ČR dovezeno cca 1 062 tun skotu za 49 mil. Kč, vyvezeno však bylo 47 411 tun živého skotu za 2 249 mil. Kč. Znamená to, že objem dovozů živých zvířat dosáhl pouze cca 2,24 % vývozu v tunách a 2,18 % ve finančním vyjádření.

Tabulka č. 5: Zahraniční obchod s živým skotem

Rok	Objem (tuny)		Cena (Kč/kg)		Finanční hodnota		
	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	saldo
2005	1480	36709	57.65	55.08	85	2022	1937
2007					109	2079	1970
2008					102	2350	2248
2009	1978	51182	42.41	46.75	84	2393	2309
2010	1062	47411	46.55	47.43	49	2249	2200
2011 ¹⁾	524	39760	53.33	50.69	28	2015	1987

Poznámka:¹⁾ leden - říjen

Pramen: Statistika zahraničního obchodu ČSÚ

Pramen: eAGRI Komoditní karta, prosinec 2011, skot, hovězí maso

Pozitivní stránkou zahraničního obchodu s živým skotem je vysoká kladná obchodní bilance a zpravidla vyšší tržby chovatelů za zvířata prodaná do zahraničí než při jejich uplatnění na domácím trhu. Za méně příznivou lze považovat skutečnost, že zpravidla kvalitní a zdravá zvířata opustí domácí trh s negativními dopady na tuzemskou produkci hovězího masa, spotřebu krmiv, regionální zaměstnanost, využití stájí a objem tržeb za přidanou hodnotu vytvářenou v průběhu dalšího chovu nebo jatečného využití zvířat [15].

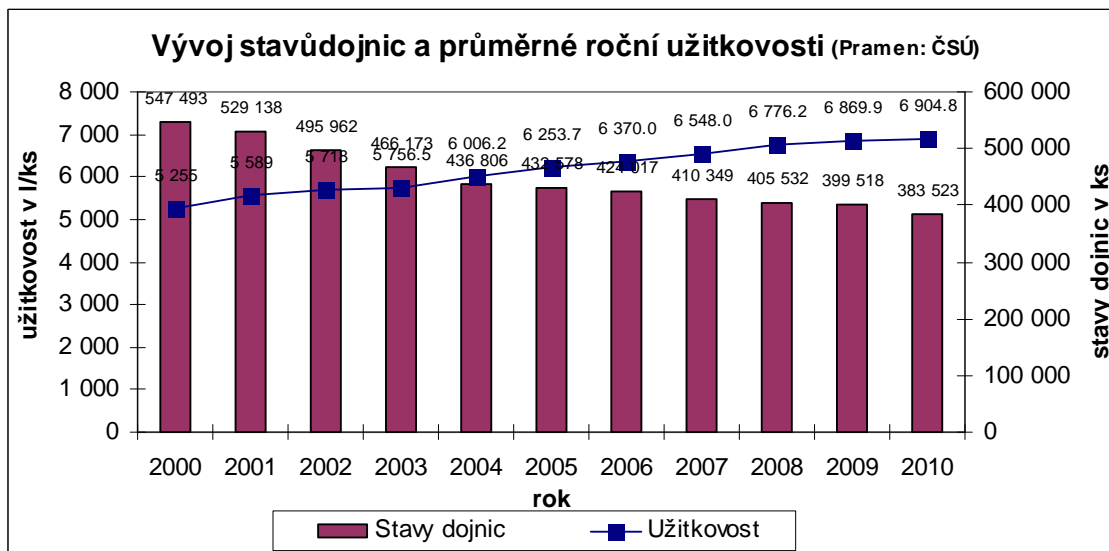
2.9 Vývoj komodity mléko a mléčné výrobky

2.9.1 Stav dojníc a roční dojivost

U vývoje chovu dojníc a výroby mléka je očividné z grafu č. 6, že v uplynulých pěti letech se počet dojených krav snížil o cca 60 tis. kusů a 13,7 %. V roce 2010 se snížení projevilo meziročním úbytkem 16 tis. kusů a 4,1 % na 378 tis. Zajímavé je zvýšení dojivosti krav od roku 2005 o 650 litrů a 10,4 %, avšak v roce 2010 už jen o 34 litrů a 0,5 %. Zmírňující se nárůst roční dojivosti na krávu v posledních třech letech může naznačovat, že potenciální další pokles stavů dojníc nebude zcela kompenzován

vyšší dojivostí. Tržní produkce mléka byla v letech 2005 až 2010 zredukována o 105 mil. litrů a 4 %, v roce 2010 klesla o 80 mil. litrů a 3,1 % na 2 508 mil. litrů [17].

Graf č. 6: Vývoj stavů dojnic a průměrné roční užitkovosti

Pramen: ČSÚ

2.9.2 Produkce mléka a mléčných výrobků v ČR

V roce 2010 meziročně poklesla výroba konzumního mléka o 42,8 mil. litrů a 6,5 %, z cca 83 % se na výrobě podílelo mléko trvanlivé a ze 17 % mléko pasterované. Snížila se rovněž produkce pasterovaného mléka o 6,9 mil. litrů (6,3 %) a trvanlivého mléka o 36,4 mil. litrů a 6,6 %. Meziročně se zvýšil podíl mléka polotučného a odstředěného na úkor plnotučného.

O 13 tis. tun (8,5 %) se v roce 2010 meziročně snížila také výroba jogurtů na 139,4 tis. tun. Podíl nízkotučných jogurtů na jejich celkové produkci činil pouze 5,2 %, přičemž v porovnání s rokem 2009 se jejich podíl mírně snížil. Výroba konzumní smetany se v roce 2010 meziročně zvýšila o 0,5 mil. litrů a 1,0 % a u ostatních kysaných tekutých výrobků se produkce snížila o 3 tis. tun a 8,7 %. V letech 2007 až 2010 značně stabilní výroba konzumních tvarohů se v roce 2010 meziročně zvýšila o 1,4 tis. tun a 5,0 %. O 1,4 tis. tun se v roce 2010 zvýšila výroba smetanových krémů.

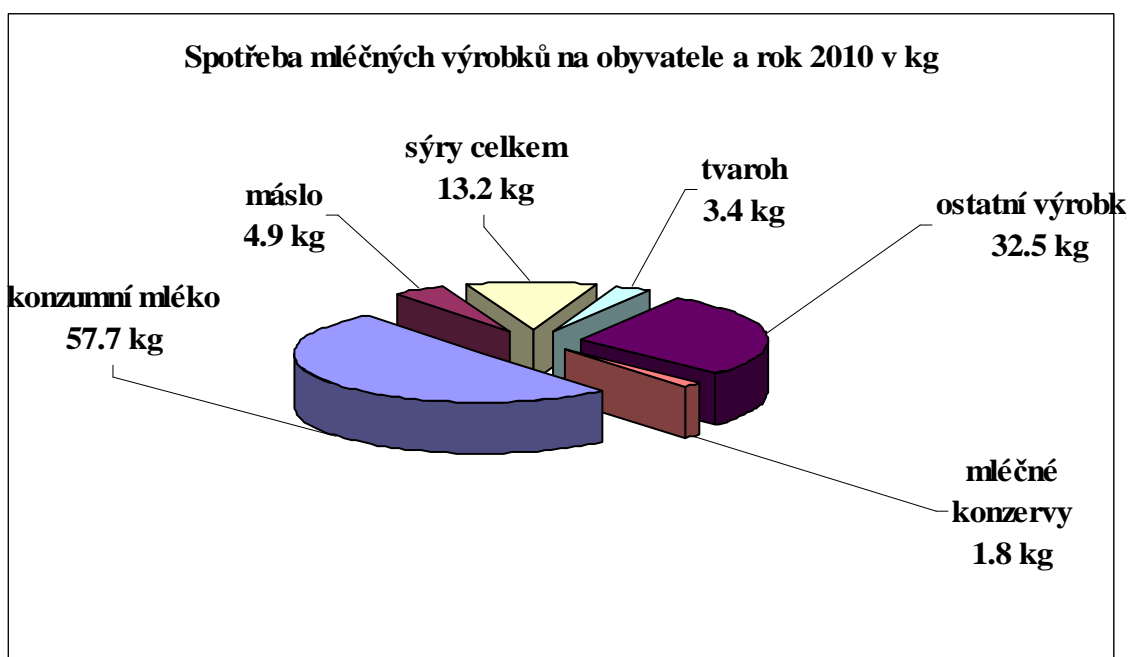
V letech 2007 až 2010 postupně klesala výroba másla, přičemž v roce 2010 po meziročním snížení o 11,7 tis. tun a 26,7 % dosáhla cca 61,8 % úrovní roku 2007. Výroba sýrů je řazena do nejvýznamnější skupiny mléčných výrobků s dlouhodobým

růstem spotřeby na obyvatele. V roce 2010 se výroba obou skupin sýrů meziročně mírně snížila (sýry tavené o 1,8 % a sýry přírodní o 0,2 %) [17].

2.9.3 Spotřeba konzumního mléka a mléčných výrobků

Spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka (bez másla) klesla o 5,7 kg (o 2,3 %). Spotřeba konzumního mléka se snížila o 2,0 kg (o 3,4 %), spotřeba sýrů o 0,1 kg (o 1,1 %) a spotřeba ostatních mléčných výrobků klesla o 0,2 kg (o 0,6 %).

Graf č. 7: Spotřeba mléčných výrobků na obyvatele za rok 2010 v kg

Pramen: ČSÚ – Spotřeba potravin

Ke konci roku 2008 a v první polovině roku 2009 byla situace na evropském trhu s mlékem kritická. Vlivem krize v roce 2009 poklesly poptávky, stejně tak klesly světové a evropské ceny. Již ve druhé polovině roku 2008 zaznamenaly producenti mléka ve většině zemí Evropské unie hluboký propad a tento trend pokračoval i v první polovině roku 2009.

V důsledku zvýšení dodávek mléka k dalšímu zpracování a stagnující výroby konzumních mlék a sýrů se počátkem roku 2009 v Evropské unii zvýšila výroba sušených mlék. V návaznosti na tyto skutečnosti se začaly vytvářet značné zásoby a v důsledku slabých ekonomických podmínek se snížil mezinárodní obchod. Tyto skutečnosti vedly k tomu, že ceny suroviny sklesly pod intervenční úroveň.

K pozvolnému růstu cen na světových trzích i v rámci Společenství došlo teprve od 2. pololetí 2009. Ceny se stabilizovaly hlavně díky tomu, že v roce 2009 byla zaznamenána nižší výroba mléka v řadě neevropských zemí, jako jsou Rusko, Ukrajina, USA, Brazílie a Austrálie.

Čeští zemědělci začali zaznamenávat mírný nárůst cen mléka od srpna 2009. Znatelný růst byl již patrný od října do prosince, kdy meziročně došlo ke zvýšení o 3 % až 4,2 %. V roce 2010 tento růst pokračoval zvýšením výkupní ceny mléka v listopadu ze 6,92 Kč/l v roce 2009 na 7,90 Kč/l, od začátku roku to znamenalo nárůst o 14,2 %. V listopadu 2010 se ceny placené producentům mléka pohybovaly v rozmezí od 7,89 Kč/l do 8,16 Kč/l, průměrná cena za nákup mléka dosáhla 7,89 Kč/l. V roce 2011 průměrná výkupní cena činila 8,37 Kč/l [17].

2.10 Zahraniční obchod s mlékem a mléčnými výrobky

V roce 2011 v rámci zahraničního obchodu s mlékem a mléčnými výrobky skončila obchodní bilance v kladných hodnotách. Tento výsledek byl ovlivněn zejména vývozem velkého objemu mléčné suroviny a smetany k dalšímu zpracování v zahraničí.

Tabulka č. 6: Zahraniční obchod leden až prosinec 2010 a 2011

Ukazatel/rok (v tis. Kč)	Leden - prosinec		Změna 2011/2010	
	2010	2011	v tis. Kč	Index
Vývoz mléka a ml. výrobků (0401 - 0406 CN)	12 424 533	14 696 884	2 272 351	118,3
Dovoz mléka a ml. výrobků (0401 - 0406 CN)	9 827 878	10 452 399	624 521	106,4
Bilance (saldo) mléka a ml. výrob.	2 596 655	4 244 485	1 647 830	163,5
Obrat	22 252 411	25 149 283	2 896 872	113,0

Pramen: MZe, komoditní karta

2.10.1 Vývoz

V roce 2011 se z ČR vyvezly mléčné výrobky a mléko do 62 zemí světa. Již tradičně největší podíl tedy ¾ finančního objemu vývozu tvořil export do 5 zemí Německa 32,1 %, Slovenska 18,5 %, Itálie 14 %, Maďarska 5,3 %, Polska 4,7 %. Export do zemí třetího světa představoval 13,4 %. Vývoz tekutých mlék a smetany se na celkové hodnotě exportu podílel 43,7 %.

2.10.2 Dovoz

Celkem 83 % celkového dovozu mléka a mléčných výrobků bylo uskutečněno hlavně z těchto evropských států z Německa 40,6 %, Polska 29,2 % a Slovenska 13,2 %. V roce 2011 bylo do České republiky dovezeno mléko a mléčné výrobky celkem ze 39 zemí z 99,8 % ze zemí EU 27. Meziročně došlo ke zvýšení finanční hodnoty dovozu o 624,5 mil. Kč tj. o 6,4 % [18].

3 Cíl a metodika práce

3.1 Cíl práce

Cílem práce je posouzení ekonomiky chovu skotu v České republice, jeho masnou a mléčnou produkci ve vztahu k potřebám tržního prostředí.

3.2 Zdroje a druh vstupních dat

V bakalářské práci byly použity informace z Ústavu zemědělské ekonomiky a informatiky v Praze (UZEI), ze Situačních a výhledových zpráv vydávaných Ministerstvem zemědělství (www.mze.cz) z Ročenek vydávaných Českomoravskou společností chovatelů a z Českého statistického úřadu ČSÚ.

3.3 Období šetření

Odhad nákladů u výkrmu skotu a výroby mléka v období 2008 až 2010.

Vývoj zpracovatelských cen u skotu a kravského mléka 2006 – 2011.

Ceny průmyslových výrobců a ceny spotřební u vybraného druhu hovězího masa za období 2006 – 2011.

Ceny za mléko průmyslových výrobců a spotřebitelů za období 2006 - 2011.

3.4 Postup práce

Situace v oblasti prvovýroby, zpracovatelů a výrobců potravin a spotřebitelů.

Masná produkce.

Tok suroviny při zpracování jatečného skotu a hovězího masa.

Porovnání indexů cen zemědělských výrobců, cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen u vybraných komodit hovězího masa.

Cenový trend prvovýrobců skotu u jednotlivých jatečných kategorií.

Srovnání cen průmyslových výrobců s cenami spotřebitelskými u vybraných komodit hovězího masa.

Ekonomické ukazatele výkrmu skotu v České republice.

Mléčná produkce.

Tok suroviny při zpracování mléka.

Cenový vývoj syrového kravského mléka.

Porovnání cen za mléko u zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a konečných spotřebitelů.

Ekonomické ukazatele výroby mléka v ČR.

3.5 Technika zpracování dat

Popisná statistika – průměr, vážený průměr, součet.

3.6 Seznam použitých zkratk

BSE	bovinní spongiformní encefalopatie
CPV	ceny průmyslových výrobců
CS	ceny spotřebitelské
CPM	celkový počet mikroorganismů
CZV	ceny zemědělských výrobců
ČR	Česká republika
ČSN	Česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
DHM	dlouhodobý hmotný majetek
DNHM	dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FADN	Farm Accountancy Data Network
g	gram
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points
JUT	jatečně upravené tělo
Kč	koruna česká
KD	krmný den
kg	kilogram
l	litr
min.	minuta
r	rok

Sb.	sbírka
SEUROP	system klasifikace jatečně upravených těl
SH	Soxhlet-Henkel
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
t	tuna
tř. j.	jatečná třída
TTP	trvalý travní porost
UZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informatiky
ž. hm.	živá hmotnost

4 Vývoj masné a mléčné produkce na českém trhu

4.1. Situace v oblasti prvovýroby

U všech sledovaných kategorií skotu patří k největší výdajové položce náklady za krmiva, které tvoří až 70 % z celkových výloh. Na stoupajících realizačních cenách mají rovněž vysoký podíl rostoucí ceny pohonných hmot, které velkou měrou participují na zvyšování konečných cen při sklizních a v neposlední řadě ceny energií a plynu.

U chovu skotu patří k nejdůležitější složce výživy kukuřičná siláž, která ovlivňuje výrobu masa i mléka. Je tedy potřeba ke snižování nákladů vyrábět siláže bez chyb k udržení dobrého zdravotního stavu zvířat. Jedním z důležitých faktorů, které mohou ovlivnit kvalitu siláže je dobrý výběr hybridu, nejen, co do pěstitelských podmínek, to znamená, aby bylo dosaženo vysokých výnosů na hektar, ale nakupovat takový hybrid, který má v době sklizně vysokou stravitelnou vlákninu. Se zvyšujícími náklady za krmiva se stále více zohledňují ztráty sušiny a energetické ztráty. Zemědělci se rovněž snaží snížit náklady při konzervaci a skladování siláže a senáže.

Na cenách vstupů se významnou měrou podílí aktuální světové dění. Znamená to tedy, že zemědělce ovlivňuje situace ve světě více než-li si přejí. O cenách obilnin se rozhoduje na komoditních burzách, které agrárník nemůže nijak ovlivnit. Na ceny komodit má vliv aktuální světové dění jako byla sucha v Rusku, které se řadí k významným dodavatelům pšenice na světových trzích. Z globálního hlediska je tedy potřeba sledovat prakticky celý svět, neboť sníženou úrodu v USA může zastoupit dovoz stejné komodity například právě z Ruska.

Cenu na komoditních burzách zásadním způsobem ovlivňují spekulanti, tedy subjekty, které nakupují a prodávají komodity za účelem zisku. V posledních letech stále častěji spekulují nejen s ropou a jinými průmyslovými surovinami, ale také s pšenicí, sušeným mlékem, kukuřicí a kávovými boby. Právě spekulanti stojí za mediálním zveličováním každé situace, která by mohla ochromit celý trh s příslušnou komoditou, aby mohli z této situace těžit pro sebe. Při zdražování si nakonec polepší

i potravináři, ale farmářům nestálost trhu užitek nepřinese. Zemědělcům všeobecně vyhovuje trh stabilní.

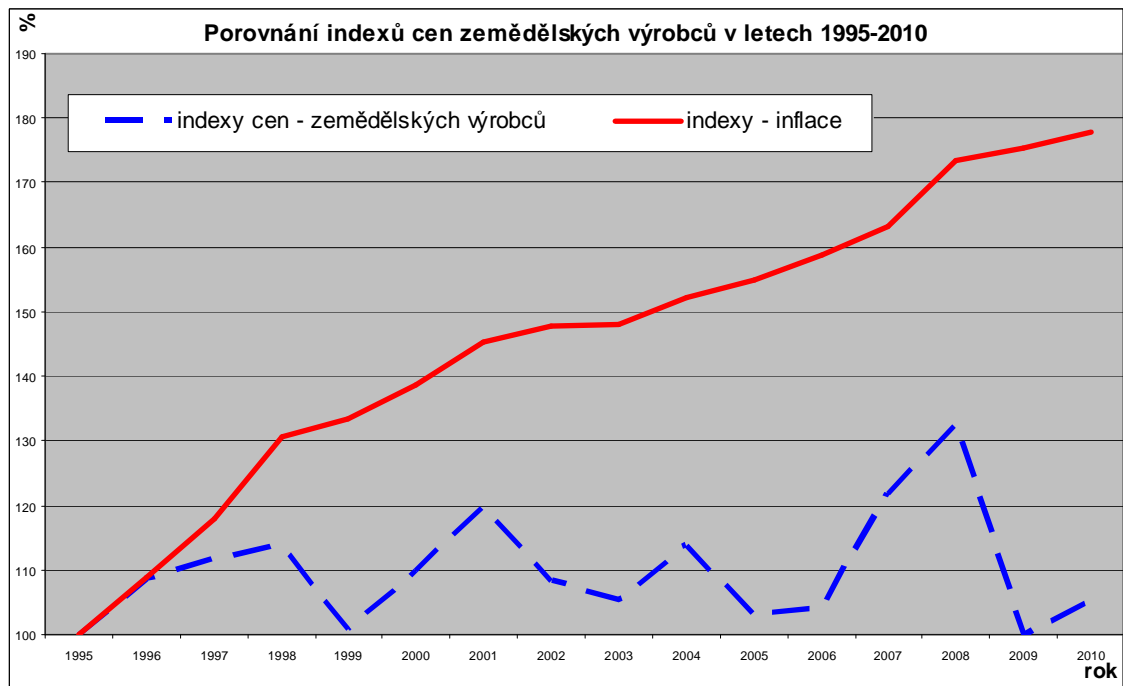
Tyto zdánlivě nevinné tržní mechanismy mají zásadní vliv na situaci v nejhudších zemích světa, kde lidé za jídlo vydávají velkou část svých příjmů a může to pro ně znamenat i boj o přežití. Z důvodů obchodování spekulantů s různými surovinami jsou evropské komoditní burzy pod velkým tlakem, aby zpřísnily a zlepšily transparentnost. Některé státy jako je například Francie zvažují i státní regulaci i když řada ekonomů je proti těmto zásahům, které by mohly deformovat tržní prostředí.

Trh je velice citlivý i na jakákoliv zjištění o možné nákaze z potravin jako tomu bylo například v roce 2001 při výskytu nemoci BSE v odborné literatuře nalezneme tuto nemoc pod označením bovinní spongiformní encefalopatie. Následkem toho klesla spotřeba hovězího, byla narušena rentabilita chovu skotu tím, že se zvýšily náklady na testy a zpřísněná bezpečnostní opatření a zasažen byl i mezinárodní obchod s plemennými zvířaty.

4.1.1 Ekonomický ukazatel hospodářství – inflace

Inflace znázorňuje růst všeobecné cenové hladiny v čase. Cenová hladina byla v roce 2010 oproti roku 1995 vyšší skoro o 78 %. Naproti tomu ceny zemědělských výrobců byly v roce 2010 vyšší jen o necelých 5 % než tomu bylo v roce 1995. Náklady zemědělské výroby tedy rostly rychleji než tržby, což postupně vedlo k utlumování nerentabilních činností. V konečném důsledku to vyústilo k likvidaci některých zemědělských výrobních, k závislosti na dovozu a ke snižování zaměstnanosti.

Graf č. 8: Srovnání indexů cen zem. výrobců a inflace v ČR

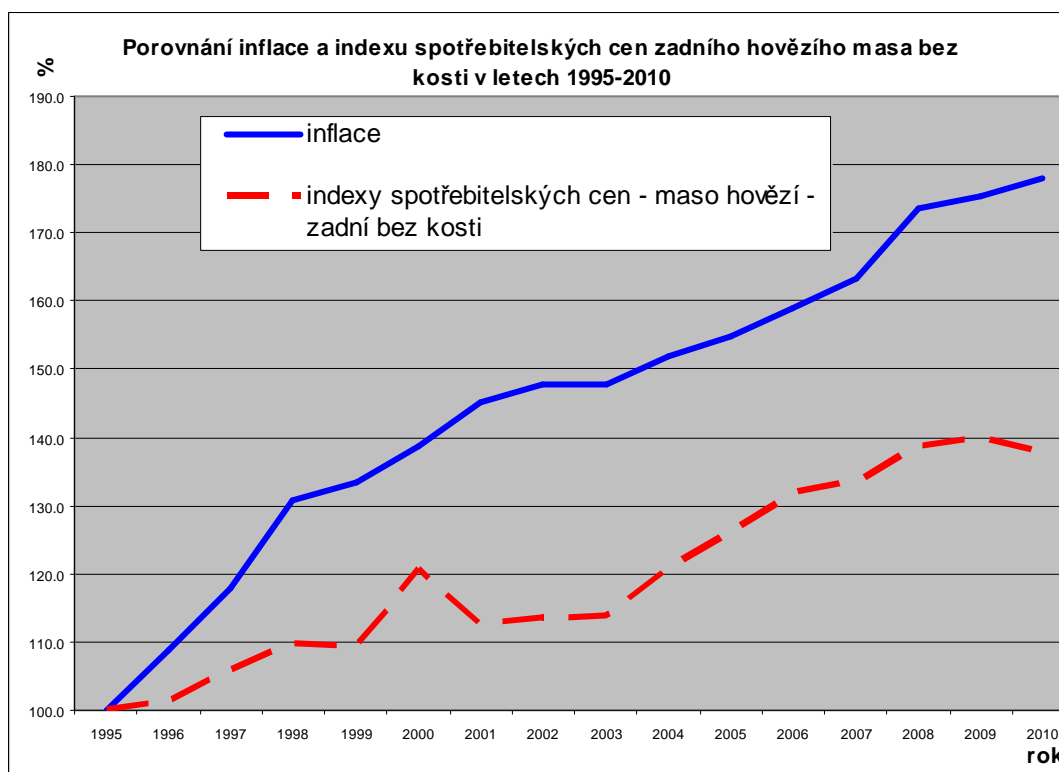

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Přírůstek indexu cen k základnímu období (rok 1995=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného roku proti roku 1995

Jako příklad uvádím hovězí maso zadní bez kosti graf č. 9. Pokud by jeho cena kopírovala míru inflace, zvýšila by se ze 127,10 Kč v roce 1995 na 226,20 Kč v roce 2010. Průměrná cena v roce 2010 ale byla 175,30 Kč.

Graf č. 9: Porovnání inflace a indexu spotřebitelských cen zadního hovězího masa bez kosti

Zdroj: ČSÚ

Poznámka: Přírůstek indexu cen k základnímu období (rok 1995=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného roku proti roku 1995

4.2 Situace v oblasti zpracovatelů a výrobců potravin

Vzhledem k tomu, že je tento sektor velice energeticky náročný, představuje každé zvýšení cen energie i zvýšení celkových nákladů. K dalšímu činiteli, který utváří zpracovatelskou cenu je nutné zařadit zdražení pohonných hmot. Zpracovatele patří k výrobcům, kteří si musí své výrobky do každé prodejny zavézt sami.

Zpracovatelé výrazným způsobem ovlivňují velkoobchodní distribuční řetězce. Jejich úloha ve vztahu ke zpracovatelům je zásadní v tom, že se prakticky jedná o síťové monopoly vzhledem ke koncentraci jejich logistických a skladovacích kapacit a podílu na trhu. Tržní síla obchodních řetězců je směrem k producentům potravin dána tím, že ovlivňuje jejich ceny a platební podmínky. Řetězce se svou politikou snaží vytlačit drobné prodejny potravin a u malých specializovaných prodejen se jim to už téměř podařilo.

Zemědělci a producenti potravin již v minulosti stáli za kritikou především cenového nátlaku obchodních řetězců, kdy byli nuceni dodávat zboží pod hranicí výrobních nákladů. Zároveň poukazovali na to, že si řetězce vynucují odklad splatnosti faktur.

V roce 2009 se podařilo prosadit zákon č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití, který nabyl účinnosti od 1. 2. 2010. Obchodním řetězcům ukládá za povinnost poskytovat dodavatelům své všeobecné obchodní podmínky, které musí obsahovat cenové podmínky i údaje o snižování cen. Norma též stanovuje, že zaplacení musí být nejpozději do 30 dnů od dodání zboží. Řetězce podle tohoto ustanovení nemohou prodávat zboží za nižší cenu, než za jakou ho nakoupily, což se nemá vztahovat na rychle se kazící či sezónní výrobky. Za zneužití tržní síly na trhu hrozí řetězcům pokuta až deset milionů korun nebo trest v hodnotě deseti procent z obrátu. Dozorovým orgánem byl ustanoven Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Zákon od začátku provází řada diskuzí o jeho funkčnosti, poukazuje se především na zasahování do tržního prostředí. Tento zákon ale již prokázal, že má pozitivní dopad na chování řetězců. Zlepšilo se hlavně dodržování třicetidenní doby splatnosti u faktur za dodané zboží, což zaregistrovali téměř všichni dodavatelé a například u pekařů zmizely vratky, to znamená, že již nemusí na své náklady likvidovat neprodané zboží a také se snížily letákové akce u zboží, které bylo nejčastěji nabízeno pod nákupní cenou.

Uvedená zlepšení nevnímají pouze malí a střední dodavatelé, ale dotýkají se všech, i těch, kteří mají určité postavení na trhu a určitou vyjednávací pozici, a to napříč všemi sektory. Řetězce argumentují směrem k zpracovatelům tím, že tvoří přirozenou konkurenci pro spotřebitele a díky tržní síle pracují s nízkými maržemi při vysokém obrátu [19].

Jedním z dalších činitelů, které ovlivňují konkurenceschopnost na trhu je bezpečnost potravin. Jako nástroj k tomu, jak účinně předcházet rizikům ohrožující bezpečnost potravin slouží například systém HACCP, který v překladu do češtiny znamená analýzu rizik a stanovení kritických kontrolních bodů.

Vytvoření a zavedení systému HACCP je povinností všech výrobců potravin na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady ES č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin. Systém je určen pro všechny potravinářské podniky zajišťující výrobu, zpracování a distribuci potravin a také pro podniky, které svými produkty

do potravinového řetězce vstupují. Prokazatelným potvrzením funkčnosti a efektivity zavedeného systému je certifikace. Zavedení těchto mechanismů má bezesporu přínos pro spotřebitele, ale také je zde nevýhoda vysokých nákladů.

Výrobci potravin se pod nátlakem velkoobchodů snaží snižovat své náklady na úkor kvality. Znamená to, že nakupují levnější surovinu ze zahraničí a různými dalšími náhražkami upravují výrobky do levnějších forem.

4.3 Situace ve spotřebitelské oblasti

Na konci komoditní vertikály stojí spotřebitel, který zásadním způsobem zasahuje do trhu s potravinami svou kupní silou. Zákazníka při rozhodování o koupi by měla především zajímat zdravotní nezávadnost, kvalita a cena. Měl by tedy být plně informován o kvalitě a způsobu výroby potravinářských výrobků tak, aby si mohl dobrovolně a se znalostí věci vybrat, zda bude preferovat nižší cenu nebo vyšší kvalitu. Podle dostupných a zveřejněných výzkumů je možné konstatovat, že se mění nákupní zvyklosti českých spotřebitelů a stále častěji se zajímají o původ potravin.

Pro orientaci spotřebitele, co je kvalitní potravina, je dobrým nástrojem například národní značka kvality KLASA. Výrobek, který je označen touto značkou, musí být vyroben v Česku, ovšem suroviny mohou pocházet i ze zahraničí, uděluje ji od roku 2003 ministr zemědělství. Dozor nad dodržováním podmínek pro udělování národní značky mají Státní zemědělská a potravinářská inspekce a Státní veterinární správa. Do propagace kvalitních českých potravin, správných a zdravých stravovacích návyků je potřeba zapojit i organizace, které se zabývají propagací regionální turistiky a agroturistiky.

EU se cíleně snaží ochránit spotřebitelský trh různými nástroji jako je návrh na zřízení evropského Programu pro ochranu spotřebitele na léta 2014 až 2020, který bude navazovat na předešlé nástroje Komise pro zlepšování ochrany spotřebitele na vnitřním trhu. Cílem je především zvýšit bezpečí evropských spotřebitelů, zlepšit jejich povědomí o cenách a kvalitě výrobků nebo služeb, podpořit účinnější vymáhání práv spotřebitele a konečně podpořit koordinaci národních inspekčních orgánů [26].

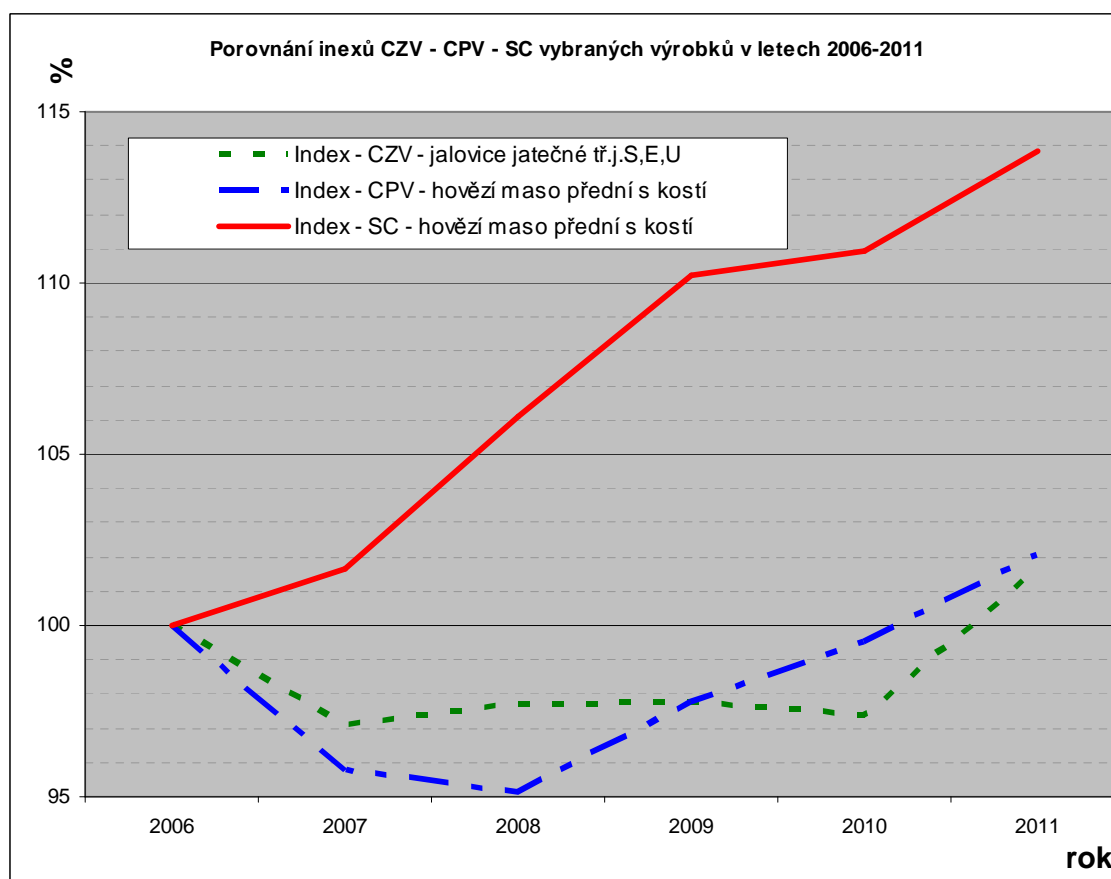
Jako členská země Evropské unie musíme být připraveni i na to, že potraviny ze zahraničí, které se objevují na našich pultech a měly by být zdravotně nezávadné, nemusí být kvalitní. V roce 2011 Státní veterinární správa vrátila zpět do zahraničí celkem 181,5 tuny hovězí maso z toho do Polska 1,53 tuny.

4.4 Masná produkce

4.4.1 Ceny v komoditní vertikále skotu a hovězího masa

Vysoké spotřebitelské ceny do velké míry blokují poptávku po hovězím mase, mimo cen u drůbežího masa. Vysoké ceny plynou z toho, že chovatelům skotu a zpracovatelům masa se zvyšují náklady spojené s krmivem, rostou ceny za pohonné hmoty a elektřinu a v neposlední řadě je cena ovlivněna značně vysokým obchodním rozpětím. Index spotřebitelských cen roste zřetelně rychleji než index cen průmyslových výrobců a index cen zemědělských výrobců.

Graf č. 10: Porovnání indexů CZV, CPV, CS

Zdroj: ČSÚ

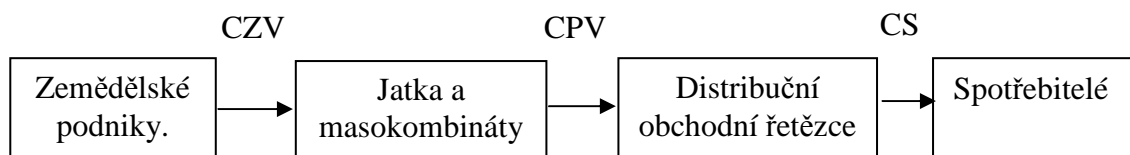
Pramen: Příklad indexu cen k základnímu období (rok 2006=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného roku proti roku 2006

4.4.2 Tok suroviny při zpracování jatečného skotu a hovězího masa

Na počátku řetězce je chovatel jatečného skotu tedy prvovýrobce, který prodává zvíře za výrobní cenu zpracovateli. Dalším článkem v komoditní vertikále jsou jatka a masokombináty, které prodávají maso odběratelům za zpracovatelské ceny. Na konci řetězce stojí spotřebitel, který nakupuje zpracovanou komoditu za spotřební cenu.

Schéma č. 1: Tok suroviny při zpracování jatečného skotu a hovězího masa

4.4.3 Zpeněžování jatečného skotu

Tržní prodej jatečných zvířat, probíhá mezi prodávajícím a kupujícím. V minulosti probíhal prodej zvířat na základě vyjednávání na dobytčích trzích. Na trhy se přivedla zvířata a o cenách se smlouvalo, tento model v některých částech světa přetrvává dodnes.

U nás probíhá od 50. let 20. stol. systém kvantitativního hodnocení na základě vážení zvířat. Byl zaveden nákup jatečného skotu za 1. napevno v živém stavu a za 2. nákup napevno v mase. Podle zákona o potravinách a tabákových výrobcích viz. § 4a zavedený zákonem č. 306/2000 Sb. má provozovatel jatek, který provádí porážky jatečných zvířat, za povinnost zajistit klasifikaci jatečných zvířat, zejména prasat, skotu a ovcí, způsobem a v rozsahu, tak jak je to uvedeno ve vyhlášce, MZe č. 354/2001 Sb. Pro hodnocení jatečného skotu se používá systém SEUROP, který zařazuje jatečná těla v teplém stavu do tříd jakosti podle zmasilosti a do tříd jakosti podle protučnělosti, kde jsou třídy označeny od 1 do 5. Kvantitativním hodnotícím hlediskem je přijímací hmotnost JUT, zjištěná vážením v teplém stavu a to do 60 min. po vykrvovacím vpichu. Systém SEUROP zařazuje jatečný skot do následujících kategorií:

- A - Býci do dvou let
- B - Býci nad dva roky
- C - Voli
- D - Krávy

E - Jalovice

T - Telata

M - Mladý skot

Hlavním záměrem u každého podnikání a tedy i u výroby jatečného skotu, prodeje telat a zástavového skotu, je dosahování zisku. Zisk je možné popsat jako rozdíl mezi dosaženými tržbami z prodeje finálních produktů a množstvím nákladů spojených s jejich výrobou.

Tyto základní ukazatele ovlivňuje řada faktorů spojených s produkcí jatečného skotu:

- přírůstek hmotnosti,
- vysoká jatečná výtěžnost,
- dobré osvalení,
- příznivý poměr masa, kostí, tuku,

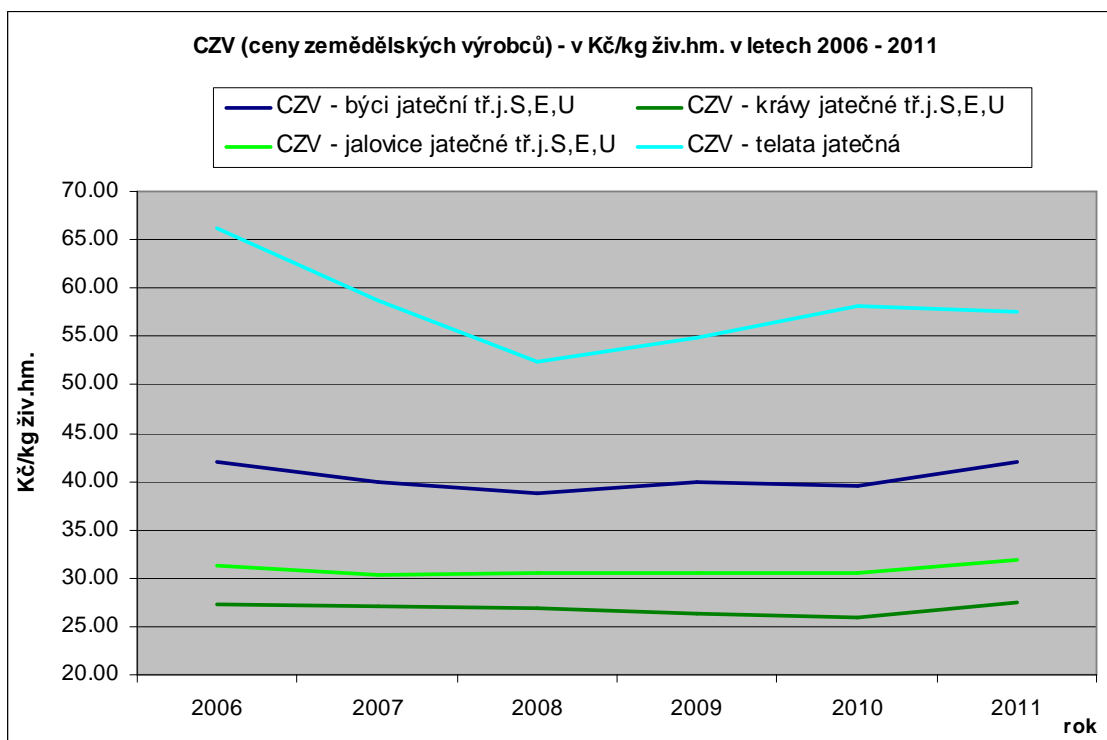
ze strany chovatele:

- efektivní využití krmiv,
- výkrm do optimálních porážkových hmotností [25].

4.4.4 Ceny placené prvovýrobcům za jatečný skot

Ceny zemědělských výrobců se v roce 2011 v porovnání s rokem 2010 s výjimkou telat u všech sledovaných jakostních tříd a kategoriích jatečného skotu zvýšily. Jen u kategorie jatečných telat byl zaznamenán pokles a to z 58,10 Kč na 57,64 Kč. Ceny zemědělských výrobců v posledních 6 letech stagnovaly, až v roce 2011 došlo k navýšení, které celkově znamenalo nárůst celkově o jedno procento. To neplatilo u jatečných telat, kde se celková průměrná cena v roce 2011 snížila o 13 % oproti roku 2006.

Graf č. 11: Porovnání cen zemědělských výrobců pro jednotlivé kategorie jatečného skotu

Ceny: Aritm.průměr roku

Pramen: ČSÚ

Tabulka č. 7: Ceny zemědělských výrobců pro jednotlivé kategorie jatečného skotu

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
CZV - býci jateční tř.j.S,E,U	41.94	39.84	38.81	39.95	39.63	42.08
CZV - krávy jatečné tř.j.S,E,U	27.21	27.02	26.98	26.41	25.90	27.56
CZV - jalovice jatečné tř.j.S,E,U	31.27	30.36	30.56	30.57	30.45	31.79
CZV - telata jatečná	66.22	58.67	52.28	54.88	58.10	57.64

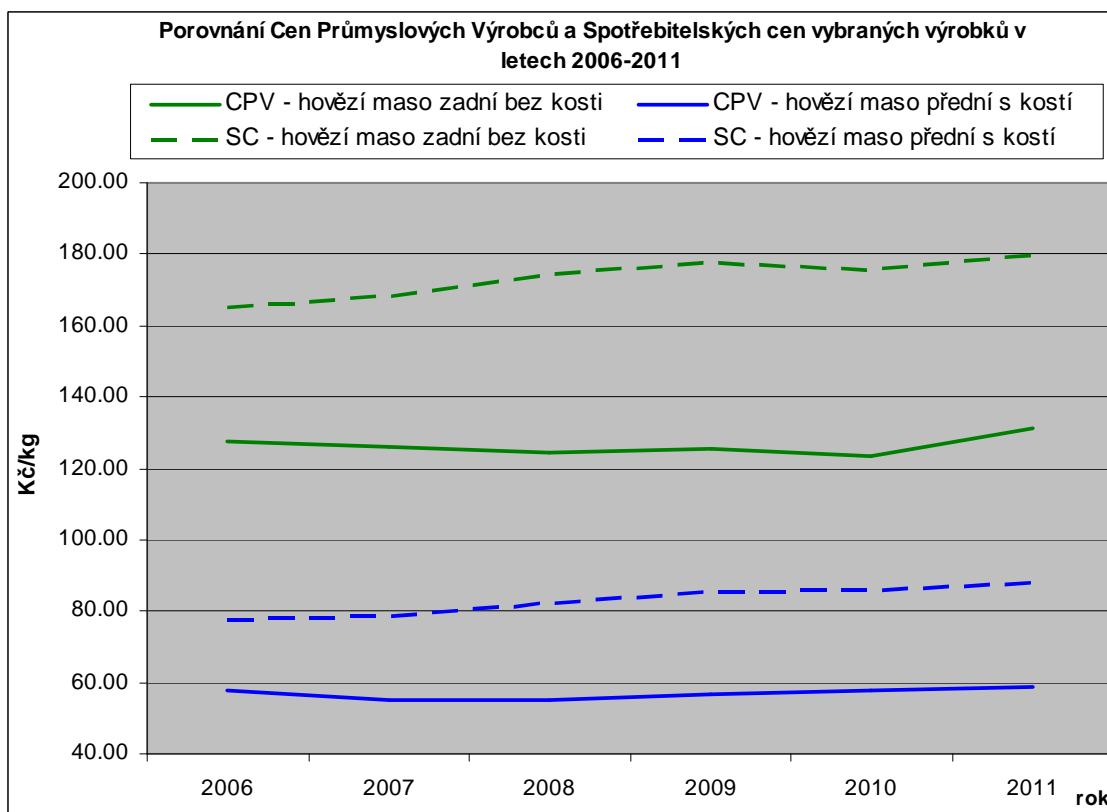
Ceny: Aritm.průměr roku

Pramen: ČSÚ

4.4.5 Porovnání spotřebitelských cen s průmyslovými cenami

Ceny průmyslových výrobců se za posledních 6 let, přes počáteční pokles zvýšily. Hovězí maso zadní bez kosti o 3,1 % a hovězí maso přední s kostí o 2 %. Spotřebitelské ceny sledovaných výrobků za posledních šest let stouply v porovnání s cenami zemědělských výrobců a průmyslových výrobců nejvíce. Hovězí maso zadní bez kosti o 9 %, hovězí maso přední s kostí o 14 % a pravá hovězí svíčková dokonce o 17 %.

Graf č. 12: Porovnání cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen vybraných výrobků

Ceny: Aritm.průměr roku

Pramen: ČSÚ

Tabulka č. 8: Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny vybraných výrobků

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
CPV - hovězí maso zadní bez kostí	127.42	125.79	124.43	125.47	123.51	131.32
CPV - hovězí maso přední s kostí	57.78	55.33	54.95	56.49	57.49	58.96
SC - hovězí maso zadní bez kostí	165.08	168.44	174.65	177.73	175.27	179.79
SC - hovězí maso přední s kostí	77.27	78.55	81.97	85.18	85.70	87.98

Ceny: Aritm.průměr roku

Pramen: ČSÚ

4.4.6 Masná a kombinovaná plemena chovaná v České republice

Pro rentabilní chov je důležitý výběr plemene vzhledem k podmínkám chovatele. Pro masnou užitkovost jsou důležitými ukazateli denní přírůstek ve výkrmu býků a jatečná výtěžnost žírných býků.

Masná plemena skotu podle velikosti tělesného rámce

- plemena velkého tělesného rámce Charolais, Plavé akvitánské, Salers
- plemena středního tělesného rámce Limousine, Hereford, Aberdeen-angus, Piemontese, Belgické modré, Masný simentál
- plemena malého tělesného rámce Higland, Galloway

Masná plemena podle intenzity růstu:

- plemena intenzivní Charolais, Limousine, Plavé akvitánské, Hereford, Aberdeen-angus, Piemontese, Belgické modré, Masný simentál,
- plemena extenzivní (rustikální) Higland, Galloway, Salers

Kombinovaná plemena

- Český strakatý skot, Normandský skot, Česká červinka

4.4.7 Výkrm skotu u masných plemen

Intenzivní výkrm je založen na výrobě kvalitních objemných krmiv, který zaručí dostatečný přírůstek u býků. Intenzivní výkrm využívá kombinovaných plemen případně jejich křížence s masnými plemeny. Na základě podmínek v ČR jde o vykrmovaná plemena: české strakaté, charollaise, limousine apod.

Extenzivní výkrm se převážně aplikuje v horských a podhorských oblastech. Je možné říci, že se jedná se o výkrm býků s využitím pastevních systémů. Při tomto způsobu výkrmu není dosahováno tak vysokých přírůstků jako v intenzivním systému. K tomuto výkrmu je vhodné použít plemena jako hereford, aberdeen angus, highland apod.

4.4.8. Krávy bez tržní produkce mléka

Krávy bez tržní produkce mléka a jejich pastevní chov patří v ČR k jedinému postupně se rozvíjejícímu oboru v chovu skotu. Tento chov plní v ČR ale též v EU dvě základní funkce. Za prvé zajišťuje produkci kvalitních telat za druhé plní důležitou úlohu ekologicky využívaných trvalých travních porostů na těžce sklíditelných plochách zemědělské půdy, zvláště v horských a podhorských oblastech. Se zmíněnými úkoly je

spojena i funkce sociální, která se projevuje v zachování pracovních míst a v udržování osídlení v okrajových oblastech [20].

4.4.9 Ekonomické ukazatele výkrmu skotu

V roce 2009 byla vykázána ztráta při tržbách 23 970 Kč a nákladech 28 525 Kč na kus ve výši 4 555 Kč/ks a 7,60 Kč na krmný den při míře rentability -16 %. V roce 2010 tato ztráta činila při tržbách 25 000 Kč a nákladech 28 675 Kč/ks -3 675 Kč a míra rentability dosahovala -13 %. Dle těchto ukazatelů se dá odhadovat, že při běžné variabilitě by mohla bez ekonomické ztráty býky vykrmovat jen malá část výrobců. Pro dosažení míry rentability 5 % by tržby musely dosáhnout za rok 2010 cca 48 Kč za kg. Z těchto zjištěných ekonomických ukazatelů je možno usuzovat, že výkrm býků je v ČR v posledních letech v průměru ztrátový. Tento stav je vylepšován přímými platbami, které jsou vyplácené ve formě dotačních titulů jako SAPS a Top Up. Pro jednotlivé komodity nelze přesně zjistit jejich výši.

Až 80 % nákladů je vynakládáno na krmiva, mzdy a odpisy HIM, na ostatní položky pak připadá pouze cca 20 % nákladů. K dalším ukazatelům, které zaručují ekonomickou rentabilitu je možné u této komodity zařadit přírůstky hmotnosti a nákupní ceny jatečných zvířat [15].

Tabulka č. 9: Odhad nákladů výkrmu skotu v ČR

Ukazatel, položka	rok 2008			rok 2009			rok 2010		
	náklady na zvíře (Kč)	náklady na 100 KD (Kč) ¹⁾	podíl z celk. nákladů (%)	náklady na zvíře (Kč)	náklady na 100 KD (Kč) ¹⁾	podíl z celk. nákladů (%)	náklady na zvíře (Kč)	náklady na 100 KD (Kč) ¹⁾	podíl z celk. nákladů (%)
krmiva celkem	13 040	2 840	60.4	10 265	2 280	50.6	11 068	2 330	54.2
pracovní náklady celkem	4 135	900	19.1	5 820	1 245	28.7	4 750	1 000	23.3
odpisy DHM	365	80	1.7	490	110	2.4	570	120	2.8
režie	2 755	600	12.8	2 810	625	13.9	2 850	600	14
ostatní položky	1 285	280	6	890	195	4.4	1 187	250	5.8
náklady celkem	21 580	4 700	100	20 275	4 455	100	20 425	4 300	100
zástav (150kgx55Kč)	8 250	13.75 ²⁾	38.2	8 250	13.75 ²⁾	40.7	8 250	13.2 ²⁾	40.4
náklady +zástav	29 830	49.70 ²⁾	138.2	28 525	47.54 ²⁾	140.7	28 675	45.88 ²⁾	140.4
tržby	23 285	38.80 ²⁾	107.9	23 970	39.95 ²⁾	118.2	25 000	40.00 ²⁾	122.4
ztráta	-6 545	-10.90 ²⁾	-23.2	-4 555	-7.59 ²⁾	-22.5	-3 675	-5.88 ²⁾	-18
míra rentability	-21.9			-16.0			-12.8		

Pramen: Ročenka, Chov skotu v ČR, Kvapilík J., Růžička Z., Bůček P., a kol.

Poznámky: 1) na 100 krmných dní, porážková hmotnost rok 2010 625 kg, rok 2009 600kg, rok 2008 600kg

2) na 1kg živé hmotnosti

Předpokladem rentability chovu skotu je co nejvyšší užitkovost a tedy

- plodnost,
- přírůstky živé hmotnosti,
- dlouhověkost,
- dobrý zdravotní stav,

při co nejnižších vstupech jako jsou

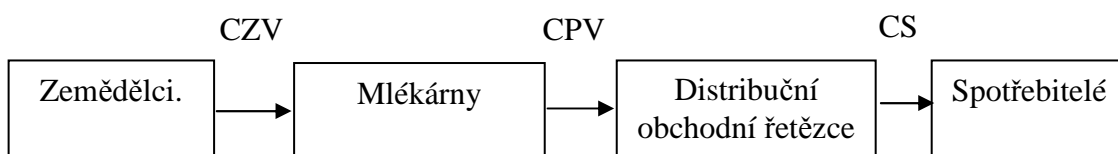
- minimální investice,
- kvalitní, ale levné krmivo,
- nízké vstupy na obměnu stáda,
- nižší náklady na práci [21].

4.5 Mléčná produkce

4.5.1 Tok suroviny při zpracování syrového mléka

Na počátku komoditní vertikály je chovatel a dodavatel syrového kravského mléka. Tuto výchozí surovinu určenou ke zpracování prodává mlékárnám, které ji za výrobní cenu nakupují. Mlékárny surovinu v následující fázi zpracují do finálních konzumních mlék a mléčných výrobků. Dalším článkem jsou odběratelé ve formě distribučních řetězců přes které je zboží nabízeno konečnému spotřebiteli.

Schéma č. 2: Tok suroviny při zpracování syrového mléka

4.5.2 Zpeněžování mléka

U zpeněžování mléka hraje zásadní roli barva, konzistence, chuť, vůně a vzhled. Nároky na mléko ze strany zpracovatelů se řídí podle normy ČSN 57 0529 Syrové kravské mléko pro mlékárenské ošetření a zpracování.

- obsah složek mléka: obsah tuku (33 g/l),
- obsah bílkovin (min. 3,4 %),
- bod mrznutí (-0,515°C),

- obsah somatických buněk – max. 300 000 v mléce, nesmí obsahovat mechanické nečistoty, inhibiční látky,
- Coli bakterie, celkové počty mikroorganismů (CPM) v určené normě,
- kyselost mléka 6,2 - 7,7 SH (Soxhlet-Henkela)

4.5.3 Technologie ustájení dojnic

V současné době jsou tendence stavět prosvětlené a vzdušné stáje s volným pohybem zvířat. Na celkovém welfare zvířat se hlavní měrou podílí dobře zvolená technologie ustájení. Toto rozhodnutí do budoucna rozhoduje o celkové ekonomice celého chovu.

1. Vazné ustájení

Tento typ ustájení lze zařadit mezi zastaralé technologie. Zvířata jsou upevněna řetězem kolem krku na stání. Každé zvíře má před sebou krmný žlab do kterého je jim zakládáno krmivo. Žlab má takové parametry, aby bylo krmivo dobře dostupné. Dojení probíhá přímo na stání do konví nebo do potrubí.

2. Volné ustájení

Poskytuje zvířatům pohodlí a zabezpečuje vysokou produkci zvířat. V nových moderních stájích se setkáváme výhradně s volným typem ustájení.

2.1 Kombinované boxy

Tato technologie je nejčastěji využívána při rekonstrukci původních stájích. Na kombinované boxy se přestavuje všude tam, kde není možné z důvodu omezených finančních prostředků nebo v prostorách, kde nelze provést rekonstrukci na volné boxové ustájení. Tento typ lze označit za přechod mezi vazným a volným boxovým ustájením.

2.2 Volné boxové ustájení

V současnosti nejvyužívanější ustájení, které se používá při výstavbě nových stájí. U těchto typů lze dobře regulovat podmínky vnitřního prostředí. O komfortu boxového ustájení rozhoduje typ a kvalita podestýlky.

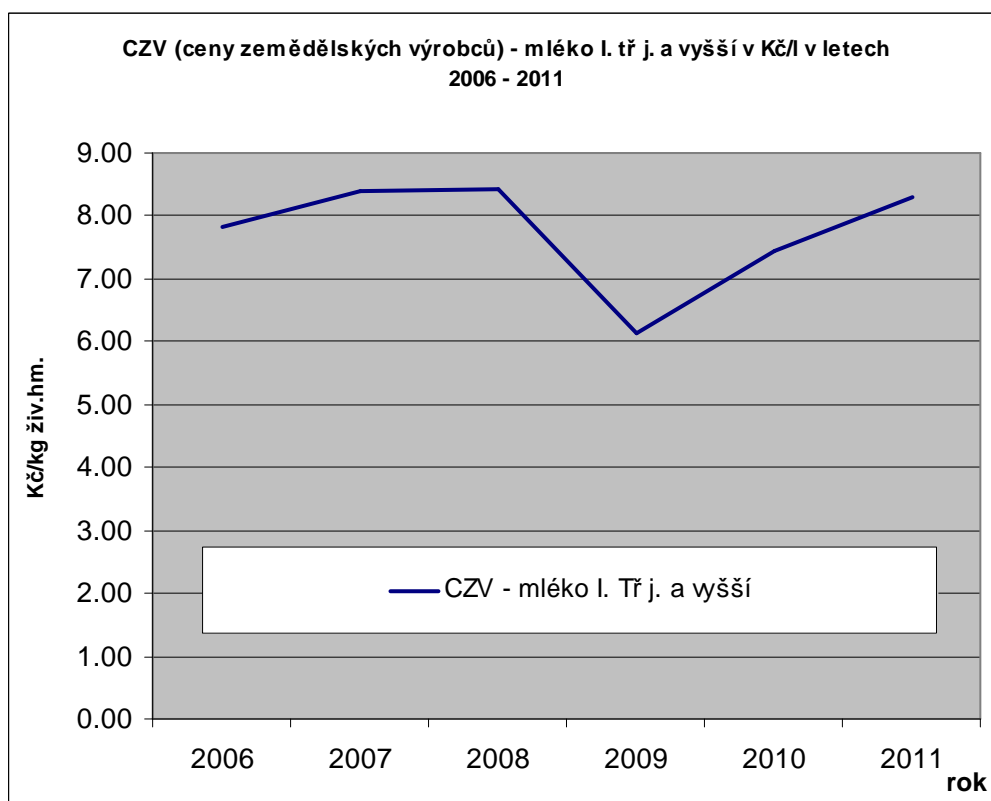
2.3 Volné ustájení na hluboké podestýlce

S tímto typem se setkáváme u suchostojných krav. Důvodem k výběru tohoto způsobu ustájení mohou být nižší pořizovací náklady. Pro suchostojné krávy jsou v některých podnicích k dispozici výběhy do kterých mají zvířata přístup celý den [24].

4.5.4 Ceny placené prvovýrobcům za syrové mléko

V roce 2011 oproti roku 2010 došlo k nárůstu výkupních cen za kravské syrové mléko zhruba o 11 %. V prosinci 2011 CZV posunula své tříleté maximum, kravské mléko I. tř. j. a vyšší se od prvovýrobců nakupovalo za 8,39 Kč/l. Rekordní cena, která byla v lednu roku 2008 vyplacena v hodnotě (10,08 Kč/l) však nebyla dosud překonána. V lednu 2008 dosáhla cena nejvyšší hodnoty za posledních 14 let. Mlékárny v prosinci roku 2011 platily zemědělcům podle krajů v rozmezí od 7,20 Kč/l do 9,85 Kč/l. Nejnižší průměrná cena byla vyplacena v Moravskoslezském kraji 8,16 Kč/l a nejvyšší průměrná cena byla vyplacena v Jihočeském kraji, kde dosáhla hodnoty 8,99 Kč/l [23]. Z grafu č. 13 je patrné, že se ceny po dvou letech propadu opět vrací na úroveň roku 2008. V důsledku celoevropské mléčné krize v roce 2009 byl zaznamenán výrazný propad realizačních cen až na úroveň 6 Kč/l a to zdaleka nepokrylo výrobní náklady. Hlavní příčinou tohoto stavu byla nadvýroba mléka, nižší efektivnost mlékáren a tlak obchodních řetězců na dodavatelské ceny. EU a její mléčný trh se stal přebytkovým, vytvářely se zásoby mléčných výrobků a ceny v mléčné vertikále podstatně klesly.

Graf č. 13: Ceny zemědělských výrobců za syrové mléko I. tř. j. a vyšší

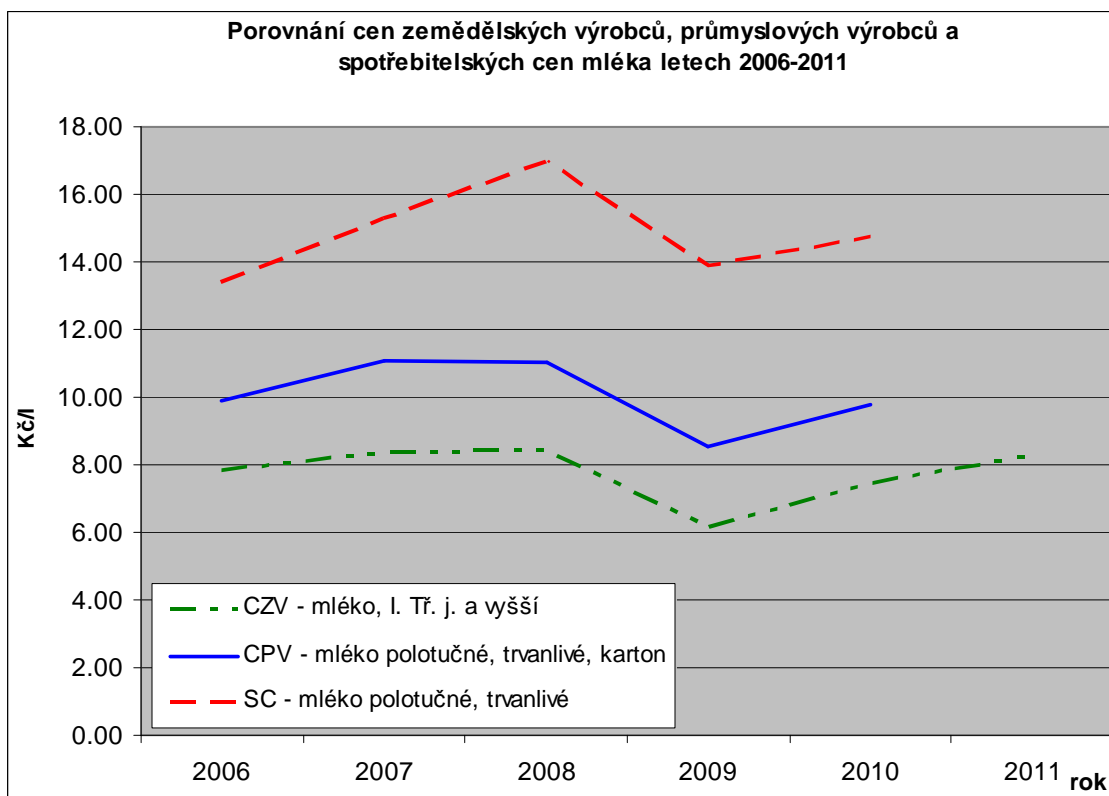
Ceny: Aritm.průměr roku

Pramen: ČSÚ

4.5.5 Srovnání cen zemědělských výrobců, cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen

Podíváme-li se na vývoj cen kravského mléka za uplynulých pět let, tj. v období let 2006-2010, můžeme z hlediska vývoje cen ve vertikále výroby CZV, CPV a CS mléka zaznamenat následující vývoj cen za 1 litr (viz graf č. 14). U cen CPV a CS je do roku 2008 vidět celkem stabilní vývoj až na spotřebitelské ceny, kde se průměrná cena mléka polotučného trvanlivého vyhoupla až na 17 Kč/l. Rok 2009 znamenal pro všechny sektory potravinářského řetězce hluboký propad v důsledku celoevropské mléčné krize. V následujícím roce je možné sledovat, jak se ceny pomalu dostávají do stejné hladiny, ve které se pohybovaly v letech před krizí.

Graf č. 14: Porovnání cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelských cen mléka

Ceny: Aritm.průměr roku
 2010 - CPV a SC pouze do 11/2010
 Pramen: ČSÚ

4.5.6 Ekonomické ukazatele výroby mléka

Z tabulky je patrné, že nejvyšší podíl nákladů tvořily ze 41 % náklady na krmiva, pak následovaly pracovní náklady ze 16,6 %, odpisy krav 8,8 % a režijní náklady 12,5 %. Náklady byly poníženy o necelých 6 % vedlejšími výrobky jako jsou telata, chlévská mrva.

Náklady za rok 2010 na jednu krávu byly odhadnuty na 160 Kč na den, 58 400 Kč za rok a na 8,34 Kč na litr prodaného mléka. Náklady po odečtení vedlejších výrobků a přímých plateb dosahovaly hodnot 140 Kč na den, 52 000 Kč za rok a 7,30 Kč na litr prodaného mléka. V průměru tvořila ztráta 0,15 Kč na litr prodaného mléka, 3 Kč na krmný den a 1015 Kč na krávu za rok a rentabilita byla téměř nulová (-1,7 %). Uvedené ekonomické ukazatele by se značně vylepšily započítáním nepřímých dotací SAPS a TOP UP na hektar zemědělské půdy vyplacených z rozpočtu unie a z národních prostředků. Za zlepšením situace oproti roku 2009 stály zvýšené výkupní ceny za litr

mléka o 1,28 Kč a 21 %. V roce 2011 došlo ke snížení plateb Top Up o jednu třetinu a další snižování pokračuje i v roce 2012 až do roku 2013, kdy dojde ke zrušení a nahrazení platbou SAPS na plochu [15].

Tabulka č. 10: Odhad ekonomických ukazatelů výroby mléka

Ukazatel, položka	rok 2008				rok 2009				rok 2010			
	náklady na				náklady na				náklady na			
	zvíře Kč	100 KD Kč	litr prod.mléka		zvíře Kč	100 KD Kč	litr prod.mléka		zvíře Kč	100 KD Kč	litr prod.mléka	
Kč			podíl z celk. nákladů (%)	Kč			podíl z celk. nákladů (%)	Kč			podíl z celk. nákladů (%)	
krmiva	26 695	7 210	3.64	41.2	24 240	6 641	3.3	40.5	23 908	6 600	3.42	40.9
mzdy	9 930	2 680	1.35	15.3	7 922	2 171	1.08	13.2	9 672	2 700	1.38	16.6
odpisy krav	5 975	1 620	0.81	9.2	5 204	1 426	0.71	8.7	5 110	1 400	0.73	8.7
plem. a veter. výkony	4 253	1 150	0.58	6.6	3 794	1 039	0.52	6.3	3 285	900	0.47	5.6
odpisy HIM	3 645	980	0.5	5.7	3 265	895	0.55	5.5	2 920	800	0.42	5
režie	5 735	1 550	0.78	8.8	7 507	2 057	1.02	12.5	9 490	2 600	1.35	16.3
ostatní položky	8 512	2 310	1.17	13.3	7 971	2 184	1.09	13.3	4 015	1 100	0.57	6.9
náklady celkem	64 745	17 500	8.83	100	59 903	16 413	8.27	100	58 400	16 100	8.34	100
vedlejší výrobky ¹⁾	2 970	800	0.41	4.6	3 470	951	0.18	5.8	3 550	1 000	0.51	6.1
dotace ²⁾	1 669	457	0.23	2.6	1 461	400	0.21	2.5	3 755	1 100	0.54	6.4
náklady po odpočtu³⁾	60 106	16 243	8.2	92.9	54 972	15 062	7.88	91.7	51 095	14 000	7.29	87.5
tržby za mléko	62 460	16 880	8.52	96.5	44 332	12 146	6.25	74	50 085	13 700	7.16	85.8
zisk (tržby-náklady)	2 354	637	0.33	3.6	-10 640	-2 916	-1.63	-17.7	-1 010	-300	-0.13	-1.7

Pramen: odhad za využití údajů Burdycha (2010), Kopečka a kol. (2010), Boudného (2011) aj.

- 1) tj. telata, chlévská mrva, krmné mléko;
- 2) top-up na přežvýkavce a dotace na dojené krávy;
- 3) vedlejších výrobky.

K důležitým faktorům, které mohou ekonomickou situaci v tomto odvětví ovlivnit lze zařadit odpovídající užitkovost vzhledem k výrobním podmínkám, dobrý zdravotní stav zvířat, dobrá plodnost, obměna stáda, nízké úhyny a nutná selekce zvířat, dlouhověkost krav, kvalitní objemná krmiva, vyrovnané krmné dávky, vysoká kvalita tržních produktů, ošetřovatele s dobrým vztahem ke zvířatům, kvalitní management, výborná organizace práce a maximální čerpání přímých plateb a dotací [15].

Prostředí rostoucí nerovnosti v komoditní vertikále vedlo k tomu, že jsou zemědělci v situaci, že nemohou ekonomicky fungovat bez dotací z veřejných zdrojů. Faktem zůstává to, že společnost platí více než je nutné za nerovnocenné rozdělování přidané hodnoty v potravinovém řetězci. Situace je obdobná i v jiných členských státech EU, ve kterých dosáhly distribuční obchodní řetězce dominantní vliv.

Tlak nízkých cen u dováženého potravinového zboží je mnohdy mylným kritériem, neboť nízká cena je často podpořena masivními podporami ve vyspělých tržních ekonomikách. Nové členské státy těmto podporám zatím nemohou konkurovat. Dotace jen zčásti kompenzují to, co si neoprávněně přivlastňují distributoři. Ve vertikále produkce, zpracovatelů a distribuce narostla ekonomická moc velkých zpracovatelů a distribučních sítí, které využívají svou moc a sílu k systematické likvidaci malých odběratelů [22].

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo posouzení ekonomiky chovu skotu v České republice, jeho masnou a mléčnou produkci ve vztahu k potřebám tržního prostředí.

Vstupem do Evropské unie v roce 2004 se muselo české zemědělství konfrontovat s ostatními členskými státy na společném trhu. Po otevření trhu se začalo do ČR dovážet velké množství výrobků, které svými cenami téměř likvidovaly místní trh. Negativně se tato situace odrazila především v živočišné výrobě a to ve snižování stavu skotu. Čeští zemědělci se rovněž museli vyrovnat s různými kvótovými omezeními.

Na situaci na trhu měla důležitý vliv cena masa a mléka. Cena těchto komodit je ovlivňována kvalitou, zdravotní nezávadností a spotřebitelskou cenou a v neposlední řadě náklady. Kvalita by se měla stát hlavním měřítkem oceňování potravin, ale spotřebitelé chtějí udržet ceny na co možná nejnižší úrovni a výrobci jsou nuceni reagovat na zdražení krmiv, energií a ostatních vstupů zvyšováním cen. V zahraničí jsou schopni vyrobit maso levněji než u nás a tím tlačí cenu na českém trhu pod hranici výrobních nákladů. Jedním z důvodů, proč chovatelé ruší své chovy a soustředí se na rostlinnou výrobu je především to, že musí vyrábět pod nákladovou hranicí, aby na trhu obstáli. Neuhrazení výrobních nákladů trhem znamená, že trh jako nástroj alokace selhává. Výsledkem je špatné rozdělování přidané hodnoty v komoditní vertikále, kdy ztráty vznikají zemědělcům a spotřebitelům a nejvíce na tom vydělávají kapitálové korporace.

Masná produkce

1. K nejvyšší položce na straně nákladů jednoznačně patřily náklady na krmivo a to u všech sledovaných kategorií, kde tvořily až 66 %.
2. Celkové náklady na výkrm skotu se v roce 2010 průměrně pohybovaly na 28 675 Kč za zvíře při hmotnosti 625 kg.
3. V roce 2010 činila ztráta -3675 Kč za zvíře při celkových nákladech 28 675 Kč a tržbách 25 000 Kč. Míra rentability byla záporná a dosahovala -13 % bez dotací.
4. Náklady na 1 kg živé hmotnosti zvířat ve výkrmu byly v roce 2010 vyčísleny na 56,80 Kč.

5. Ceny zemědělských výrobců se u všech kategorií jatečného skotu od roku 2008 postupně zvyšovaly až na kategorii telat, kde se cena v roce 2011 snížila z 58,10 Kč na 57,64 č/kg živ. hm.
6. Průmyslovým výrobcům se zvýšily tržby za kg hovězího masa zadního bez kosti v roce 2011 v průměru o 7,81 Kč. Spotřebitelské ceny se v roce 2011 průměrně u hovězího masa zadního bez kosti pohybovaly o 4,52 Kč na kg výš než v roce 2010.
7. Zahraniční obchodní bilanci s hovězím masem je možné v letech 2005 až 2011 hodnotit negativně to znamená, že dovoz převyšoval vývoz. Nejvíce se dováželo do České republiky z Polska 34 % a Německa 21 %.
8. Na druhé straně se zvyšuje poptávka zahraničních chovatelů po zástavním skotu, zde zahraniční obchod skončil v kladných hodnotách. Za nepříznivou situaci u této komodity lze považovat skutečnost, že kvalitní a zdravá zvířata opouští domácí trh. Nejvyšší podíl u vyváženého skotu tvořila z 35 % telata do 80 kg živé hmotnosti a z 30 % chovný skot.
9. V roce 2011 se v ČR vyrobilo 170,3 tisíc tun skotu v živé hmotnosti, téměř stejně jako tomu bylo v roce 2010, spotřeba v roce 2011 klesla oproti roku 2010 o 5,6 %.
10. Spotřeba hovězího masa v EU27 se v roce 2010 pohybovala v průměru na 17 kg na osobu a rok na rozdíl od ČR, kde tato hodnota činila 9,5 kg na osobu a rok.
11. EU27 v roce 2010 vyprodukovala cca 8,2 mil. t j. hm. a patřila k třetímu největšímu producentovi hovězího masa ve světě a z toho 80 % produkce pocházelo ze zemí EU15.
12. V roce 2010 se v EU27 mírně zlepšil zahraniční obchod se skotem a hovězím masem. Nejvíce se vyváželo do Ruska a Turecka a k nejvýznamnějším importérům patřila Brazílie a Argentina.

Mléčná produkce

1. Celkové náklady na krávu v roce 2010 činily 54 850 Kč po odečtení vedlejších produktů.
2. Při celkových nákladech 54 850 Kč a tržbách 50 085 Kč tvořila ztráta v roce 2010 -4765 Kč bez započítaných podpor.
3. Náklady na produkci 1 l syrového mléka dosahovaly v roce 2010 8,13 Kč/l.
4. Náklady na chov krav s tržní produkcí mléka se zvyšují, ale výkupní ceny mléka stagnují. Oživení v tomto sektoru nastalo v roce 2011, kdy se v průměru mléko

od prvovýrobců vykupovalo za 8,29 Kč/l, což znamenalo nárůst ceny o 11 % oproti roku 2010.

5. Ceny průmyslových výrobců se v průběhu posledních dvou let jejich propadu způsobených evropskou mléčnou krizí pomalu vrací na úroveň roku 2008.

6. Zahraniční obchodní bilance s mlékem a mléčnými výrobky skončila v letech 2010 a 2011 kladných hodnotách. Pozitivní výsledek byl hlavně ovlivněn vývozem velkého objemu mléčné suroviny a smetany k dalšímu zpracování do zahraničí a vyšším objemem vývozu sýrů a tvarohů.

7. Chov hovězího dobytka se postupně od roku 2004 z malé části postupně přeorientoval na masnou výrobu, neboť mléčná výroba byla omezována kvótami a opatřeními ze strany EU.

8. Početní stavy krav s tržní produkcí mléka od vstupu do unie postupně klesají, současně s tímto poklesem roste mléčná užitkovost na krávu. Počty krav klesly ze 436,8 tis. ks v roce 2004 na 383,5 tis. ks v roce 2010 a mléčná užitkovost vzrostla od roku 2004 z 6006,2 l/ks na 6904,8 l/ks v roce 2010.

9. Míra soběstačnosti v produkci a zpracování mléka byla v roce 2010 vyčíslena na 118,9 %.

10. Více než jedna třetina vyrobeného a obchodovatelného mléka v EU pochází z Francie a Německa. U těchto dvou výrobců mléka došlo k nejvyššímu meziročnímu zvýšení produkce v roce 2010, pak následovaly země jako Spojené království, Irsko a Nizozemsko. Nejvýraznější pokles výroby byl zaznamenán v Polsku, Itálii a Maďarsku.

11. Česká republika se na výrobě mléka v EU podílí pouze 1,69 procenty, přesto došlo v roce 2010 k poklesu výroby o 2 procenta.

12. Světová produkce mléka činila v roce 2009 592 mil. t a na tomto množství se EU podílela z 25 %.

České zemědělství po vstupu do EU získalo možnost čerpat dotace a od roku 2004 je v zisku. Rok 2011 představoval rekordní výnosy v zemědělství, bohužel se na tomto výsledku z velké části podílela jen rostlinná výroba. Živočišná výroba se nachází v situaci, kdy se pro zemědělce stává přítěží. Bez dotací by chov skotu byl ztrátový. Výhodou chovu hovězího dobytka je spojení s pastvinami, které představují v celkovém hospodaření podniku hektary, na které jsou vypláceny dotace.

V našem zemědělství lze pozorovat jednu zvláštnost a tou je situace, kdy se zemědělec snaží vyrábět a prodávat a přesto se mnohdy ocitá v horší pozici, než zemědělec, který pouze udržuje pozemky v kulturním stavu.

6 Seznam použité literatury

- [1] Ministerstvo zemědělství, Skupina pro strategické otázky v zemědělství, *Vize českého zemědělství po roce 2010*, [online]. 11.9.2011 [cit. 2011-09-11]. Dostupný z [www <http:// www.eagri.cz/public/web/file/56419/VIZE.pdf>](http://www.eagri.cz/public/web/file/56419/VIZE.pdf)
- [2] Jeníček, V. *Agrární politika a hospodářská transformace agrárně potravinářského komplexu*. Praha : Akademie zemědělských věd ČSFR, 1991. 149 s. ISBN 80-7002-021-0.
- [3] Hejtman, P. *Mikroekonomie, základy pro porozumění tržní ekonomice*. České Budějovice : Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2002. 210 s. ISBN 80-7040-577-5.
- [4] Bečvářová, V. *Zemědělská politika*, Brno : MZLU, 2001. 116 s. ISBN 80-7157-514-3.
- [5] Jurečka, V. *Mikroekonomie*. Praha : Grada, 2010. 355 s. ISBN-978-80-247-32-59-6.
- [6] Synek, M., Kyslingerová, E., a kol. *Podniková ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2010. 445 s. ISBN 978-80-7400-336-3.
- [7] Synek, M a kol. *Nauka o podniku učební texty pro bakalářské studium*. Praha: VŠE, 1998. 383 s. ISBN 80-7079-776-2.
- [8] Klínský, P., Munch, P. *Ekonomika 1 pro obchodní a ostatní střední školy*. Praha 2010, ISBN 978-80-87204.
- [9] Poláčková, J. a kol. *Metodika kalkulací nákladů a výnosů v zemědělství*. Praha : Ústav zemědělské ekonomiky a informací, 2010. 73 s. ISBN 978-80-86671-75-8.
- [10] Novák, J. *Účetní a manažerské pojetí nákladů*. Výzkumná studie č. 42, Praha: VÚZE, 1997. ISBN80-85898-53-5.
- [11] Kvapilík J. *Ekonomické aspekty chovu skotu*, Praha: Svaz chovatelů českého strakatého skotu, 1995. 67 s. ISBN není uvedeno.

- [12] Davídek, J. *Ztráty telat a ekonomika chovu*. Agroweb [online]. 10.1.2012 [cit. 2012-01-10]. Dostupný z www <http://www.agroweb.cz/Ztraty-telat-a-ekonomika-chovuskotu_s1589x56055.html>
- [13] Doležal, O. *Hledání rezerv a efektivnost chovu*. Agroweb [online]. 10.12.2011 [cit. 2011-12-10]. Dostupný z www <http://www.agroweb.cz/Hledavani-rezerv-a%C2%A0efektivnost-chovu_s1618x57768.html>
- [14] Roubalová, M., Vodička, J. *Situační a výhledová zpráva –skot, hovězí maso*. prosinec 2011, 44 s. ISBN 978-80-7084-974-3, Eagri [online]. 12.01.2012 [cit. 2012-01-12]. Dostupný z www <http://www.eagri.cz/publi/web/file/140592/SKOT_12_2011.pdf>
- [15] Kvapilík, J., Růžička, Z., Bucek, P., a kol. *Ročenka – chov skotu v České republice: Hlavní výsledky a ukazatele za rok 2010*. Praha: květen 2011. 87 s. ISBN 978-80-904131-6-0.
- [16] Holá, J. *Situační a výhledová zpráva –skot, hovězí maso*. červen 2010, 80 s. ISBN 978-80-7084-899-9, Eagri [online]. 03.11.2011 [cit. 2011-11-03]. Dostupný z www <http://www.eagri.cz/public/web/file/80327/SKOT_6_2010.pdf>
- [17] Hrubá, M., Veselá, M. *Situační a výhledová zpráva mléko*. prosinec 2010, 123 s. ISSN 1211-7692, Eagri [online]. 25.10.2011 [cit. 2011-10-25]. Dostupný z www <http://eagri.cz/public/web/file/108541/SVZ_mleko_prosinec_2010.pdf>
- [18] Veselá, Z. *Komoditní karta únor 2012, Mléko a mléčné výrobky*, Eagri [online]. 26.2.2012 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z www <<http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/zivocisne-komodity/mleko-a-mlecne-vyrobky/>>
- [19] Zákon o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejich zneužití. Potravinářská komora České republiky [online]. 26.2.2012 [cit. 2012-02-26]. Dostupné z www <<http://www.foodnet.cz>>

- [20] Kulovaná, E. *Chov krav bez tržní produkce mléka v ČR a v EU*. Agroweb [online]. 03.3.2012 [cit. 2012-03-03]. Dostupné z www <http://www.agroweb.cz/Chov-krav-bez-trzni-produkce-mleka-v-CR-a-v-EU_s45x8534.html>
- [21] Pytloun, J. a kol. *Náklady chovu masných plemen skotu*. Praha: Institut výchovy a vzdělávání Mze ČR, 1994. 33 s. ISBN 80-7105-066-0
- [22] Seják, J., Zavíral, J. *Institucionální a systémové podmínky udržitelnosti českého zemědělství v období přechodu k tržnímu systému*. Časopis aecologica, ročník I, číslo 3/2007, Ústí nad Labem: FŽP UJEP, 2007. 17-18 s. ISSN 1802-212X
- [23] Materna, T. *Zpráva o trhu s mlékem a mlékárenskými výrobky*, TIS ČR SZIF [online]. 25.3.2012 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z www <<http://www.szif.cz>>
- [24] Zink, V., *Technologie ustájení dojníc*, Agropress [online]. 26.3.2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z www <http://www.agropress.cz/ustajeni_dojnic.php>
- [25] Klanic, Z. *Jak to půjde dál v chovu skotu a jeho ekonomice, Chovatelské impulsy, Ročník 6, číslo 1/2007. 10 s. Chdimpuls [online]. 26.3.2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z www <<http://chdimpuls.cz/index.php?file=www/cz/stazeni/download.html&dlID=11>>*
- [26] *Návrh nařízení o Programu pro ochranu spotřebitele v letech 2014 až 2020*, Businessinfo [online]. 26.3.2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z www <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-evropske-unie/narizeni-program-ochrana-spotrebitele/1000661/62596/>>

Seznam grafů :

Graf č. 1: Vývoj stavu skotu v ČR v letech 2008 – 2011	19
Graf č. 2: Porážka skotu a průměrná živá hmotnost skotu	21
Graf č. 3: Bilance výroby, dovozu a vývozu hovězího masa v tis.t živé hmotnosti.....	22
Graf č. 4: Bilance celkové spotřeby, celkové nabídky a poptávky v tis.t živé hmotnosti	23
Graf č. 5: Spotřeba masa v roce 2010.....	24
Graf č. 6: Vývoj stavů dojnic a průměrné roční užitkovosti.....	27
Graf č. 7: Spotřeba mléčných výrobků na obyvatele za rok 2010 v kg.....	28
Graf č. 8: Srovnání indexů cen zem. výrobců a inflace v ČR.....	36
Graf č. 9: Porovnání inflace a indexu spotřebitelských cen zadního hovězího masa bez kosti.....	37
Graf č. 10: Porovnání indexů CZV, CPV, CS	40
Graf č. 11: Porovnání cen zemědělských výrobců pro jednotlivé kategorie jatečného skotu.....	43
Graf č. 12: Porovnání cen průmyslových výrobců a spotřebitelských cen vybraných výrobků	44
Graf č. 13: Ceny zemědělských výrobců za syrové mléko I. tř. j. a vyšší.....	50
Graf č. 14: Porovnání cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelských cen mléka.....	51

Seznam tabulek :

Tabulka č. 1: Vývoj stavu skotu v ČR v letech 2008 - 2011	19
Tabulka č. 2: Vývoj stavu skotu a krav celkem podle krajů.....	19
Tabulka č. 3: Početní stavy skotu (tis. kusů)	20
Tabulka č. 4: Zahraniční obchod s hovězím masem.....	25
Tabulka č. 5: Zahraniční obchod s živým skotem	26
Tabulka č. 6: Zahraniční obchod leden až prosinec 2010 a 2011.....	29
Tabulka č. 7: Ceny zemědělských výrobců pro jednotlivé kategorie jatečného skotu...	43
Tabulka č. 8: Ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny vybraných výrobků .	44
Tabulka č. 9: Odhad nákladů výkrmu skotu v ČR.....	46
Tabulka č. 10: Odhad ekonomických ukazatelů výroby mléka.....	52

Seznam schémat :

Schéma č. 1: Tok suroviny při zpracování jatečného skotu a hovězího masa..... 41

Schéma č. 2: Tok suroviny při zpracování syrového mléka 47